FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (fjärde avdelningen)
den 9 juli 2003 *

I mål T-220/00,

Cheil Jedang Corp., London (Förenade kungariket), företrätt av A.R.M. Bell, solicitor, advokaten R.P. Gerrits och J. Killick, barrister, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av W. Wils och R. Lyal, båda i egenskap av ombud, biträdda av J. Flynn, barrister, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

angående en talan om delvis ogiltigförklaring av kommissionens beslut 2001/418/EG av den 7 juni 2000 om ett förfarande enligt artikel 81 i EG-fördraget och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/36.545/F3 — Aminosyror) (EGT L 152, 2001, s. 24) eller nedsättning av de böter sökanden ålagts betala,

* Rättegångsspråk: engelska.

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av ordföranden M. Vilaras samt domarna V. Tiili och P. Mengozzi,

justitiesekreterare: byrådirektören D. Christensen,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter förhandlingen den 24 april 2002,

följande

Dom

Bakgrund till tvisten

1 Cheil Jedang Corp. (nedan kallat Cheil eller sökanden), som grundats av den sydkoreanska Samsung-gruppen, är moderbolag för en grupp företag som är verksamma inom läkemedels- och livsmedelssektorerna. Cheil inträdde på lysinmarknaden år 1991.

2 Lysin är den mest använda aminosyran i djurfoder, och används för att anpassa näringsinnehållet. Syntetiskt lysin används som tillskott i djurfoder som inte innehåller tillräckligt med naturligt lysin, till exempel spannmål, vilket gör det

möjligt för näringsexperter att anpassa proteininnehållet så att det bättre motsvarar djurens behov. Foder där syntetiskt lysin tillsatts kan också ersätta foder som naturligt innehåller tillräckligt mycket lysin, till exempel soja.

3 År 1995 genomfördes i Förenta staterna, efter en hemlig undersökning av Federal Bureau of Investigation, husrannsakan i lokaler tillhöriga ett flertal företag med verksamhet på lysinmarknaden. Under augusti och oktober 1996 anklagade de amerikanska myndigheterna Archer Daniels Midland Co. (nedan kallat ADM Company), tillsammans med Kyowa Hakko Kogyo Co. Ltd, Sewon Corp. Ltd, Cheil och Ajinomoto Co. Inc., för att mellan juni 1992 och juni 1995 genom konkurrensbegränsande samverkan ha fastställt priser på och fördelat försäljningsvolymer för lysin. Genom avtal med det amerikanska justitieministeriet har dessa företag åtagit sig att betala de böter som fastställts av domstol, det vill säga 10 miljoner US-dollar (USD) för Kyowa Hakko Kogyo och Ajinomoto, 70 miljoner USD för ADM Company och 1,25 miljoner USD för Cheil. Sewon Corp. har uppgett att de ålagts betala 328 000 USD i böter. Dessutom har tre personer i ledningen för ADM Company dömts till fängelse och böter för sitt handlande i samband med denna konkurrensbegränsande samverkan.

4 Ajinomoto erbjöd sig i juli 1996, mot bakgrund av kommissionens meddelande om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4) (nedan kallat meddelandet om samarbete), att samarbeta med kommissionen i utredningen om konkurrensbegränsande samverkan på lysinmarknaden och dess verkningar inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

5 Kommissionen genomförde den 11 och den 12 juni 1997 undersökningar enligt artikel 14.3 i förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar [81] och [82] (EGT 13 , s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8), vid ADM Companys europeiska

anläggningar och vid Kyowa Hakko Europe GmbH:s kontor. Kyowa Hakko Kogyo och Kyowa Hakko Europe tillkännagav att man beslutat samarbeta med kommissionen och tillhandahöll vissa upplysningar, bland annat en kronologisk redogörelse för de möten som hållits mellan lysintillverkarna.

6 Kommissionen lämnade den 28 juli 1997 en begäran om upplysningar enligt artikel 11 i förordning nr 17 till ADM Company och dess europeiska dotterbolag Archer Daniels Midland Ingredients Ltd (nedan kallat ADM Ingredients), Sewon Corp. och dess europeiska dotterbolag Sewon Europe GmbH (nedan tillsammans kallade Sewon), och till Cheil angående deras handlande på marknaden för aminosyror och de kartellmöten som angavs i begäran. Cheil lämnade en redogörelse över vad som hade diskuterats vid dessa möten och tillhandahöll uppgifter om möten som inte hade omnämnts i kommissionens begäran.

7 Kommissionen sände, till följd av de upplysningar den erhållit, den 30 oktober 1998 ett meddelande om anmärkningar till Cheil och till andra berörda företag, det vill säga ADM Company och ADM Ingredients (nedan tillsammans kallade ADM), Kyowa Hakko Kogyo och dess europeiska dotterbolag Kyowa Hakko Europe (nedan tillsammans kallade Kyowa), Daesang Corp. (tidigare Sewon Corp.) och dess europeiska dotterbolag Sewon Europe, avseende åsidosättande av artikel 81.1 EG och artikel 53.1 i EES-avtalet. Kommissionen anförde i meddelandet om anmärkningar att dessa företag hade fastställt priser på lysin inom EES, sinsemellan fördelat försäljningsvolymer och utbytt information om dessa försäljningsvolymer från september 1990 (Ajinomoto, Kyowa och Sewon), mars 1991 (Cheil) och juni 1992 (ADM) till juni 1995.

8 Efter ett möte med de berörda företagen den 1 mars 1999 sände kommissionen den 17 augusti 1999 dessa ett kompletterande meddelande om anmärkningar angående kartellens varaktighet. Cheil besvarade detta kompletterande meddelande om anmärkningar den 7 oktober 1999.

9 Förfarandet avslutades med att kommissionen antog beslut 2001/418/EG av den 7 juni 2000 om ett förfarande enligt artikel 81 i EG-fördraget och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/36.545/F3 — Aminosyror) (EGT L 152, s. 24, nedan kallat beslutet). Beslutet delgavs sökanden skriftligen den 16 juni 2000.

10 I beslutet återfinns följande:

"*Artikel 1*

[ADM Company] och dess europeiska dotterbolag [ADM Ingredients], Ajinomoto Company, Incorporated och dess europeiska dotterbolag Eurolysine SA, Kyowa Hakko Kogyo Company Limited och dess europeiska dotterbolag Kyowa Hakko Europe GmbH, Daesang Corporation och dess europeiska dotterbolag Sewon Europe GmbH samt [Cheil] har begått överträdelser mot artikel 81.1 i EG-fördraget och artikel 53.1 i EES-avtalet genom att ingå avtal om priser, försäljningsvolymer och utbyte av individuella uppgifter om försäljningsvolymer för syntetiskt lysin som gäller hela EES-området.

Överträdelserna hade följande varaktighet

a) i fallet [ADM Company] och [ADM Ingredients] från den 23 juni 1992 till den 27 juni 1995,

b) i fallet Ajinomoto Company Incorporated och Eurolysine SA senast från och med juli 1990 till och med den 27 juni 1995,

c) i fallet Kyowa Hakko Kogyo Company Limited och Kyowa Hakko Europe GmbH senast från och med juli 1990 till och med den 27 juni 1995,

d) i fallet Daesang Corporation och Sewon Europe GmbH senast från och med juli 1990 till och med den 27 juni 1995, samt

e) i fallet [Cheil] från och med den 27 augusti 1992 till och med den 27 juni 1995.

Artikel 2

Följande böter åläggs härmed de företag som det hänvisas till i artikel 1 med avseende på de överträdelser om fastställs där:

a) [ADM Company] och
[ADM Ingredients]
(solidariskt ansvariga) 47 300 000 euro

b) Ajinomoto Company, Incorporated och
Eurolysine SA
(solidariskt ansvariga) 28 300 000 euro

c) Kyowa Hakko Kogyo Company Limited och
Kyowa Hakko Europe GmbH
(solidariskt ansvariga) 13 200 000 euro

d) Daesang Corporation och
Sewon Europe GmbH
(solidariskt ansvariga) 8 900 000 euro

e) [Cheil] 12 200 000 euro

..."

11 Kommissionen tillämpade i beslutet vid beräkningen av böternas storlek den metod som angivits i meddelandet med riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget (EGT C 9, 1998, s. 3, nedan kallat riktlinjerna), liksom meddelandet om samarbete.

12 Kommissionen bestämde inledningsvis grundbeloppen för böterna utifrån överträdelsens allvar och varaktighet till 19,5 miljoner euro för Cheil, 42 miljoner euro för Ajinomoto, 21 miljoner euro för Kyowa, 39 miljoner för ADM och 21 miljoner euro för Sewon (skäl 314 i beslutet).

13 Vid bestämmandet av utgångsbeloppet för böterna, som fastställs utifrån överträdelsens allvar, framhöll kommissionen att överträdelsen med hänsyn till

dess natur, dess påverkan på lysinmarknaden i EES-området och marknadens geografiska omfattning var av mycket allvarlig art. Kommissionen noterade att det enligt uppgifter om företagens totala omsättning under det sista året överträdelsen pågick förelåg en avsevärd skillnad mellan företagens storlek, och beslutade därför att behandla dessa på olika sätt. Utgångsbeloppet för böterna fastställdes därför till 30 miljoner euro för ADM och Ajinomoto, och till 15 miljoner euro för Kyowa, Cheil och Sewon (skäl 305 i beslutet).

14 För att beakta överträdelsens varaktighet för vart och ett av företagen och bestämma grundbeloppen för deras böter ökades utgångsbeloppet med 10 procent för varje år, vilket medförde att böterna för ADM och Cheil ökades med 30 procent, och att böterna för Ajinomoto, Kyowa och Sewon ökades med 40 procent (skäl 313 i beslutet).

15 Kommissionen ökade vidare till följd av försvårande omständigheter grundbeloppen för de böter som ADM och Ajinomoto ålagts med 50 procent för dem båda, det vill säga 19,5 miljoner euro för ADM och 21 miljoner euro för Ajinomoto, och hänvisade därvid till den ledande roll dessa företag haft i överträdelsen (skäl 356 i beslutet).

16 Kommissionen minskade för det tredje till följd av förmildrande omständigheter den ökning av böterna avseende överträdelsens varaktighet som Sewon ålagts med 20 procent, eftersom företaget endast haft en passiv roll i kartellen från början av år 1995 (skäl 365 i beslutet). Kommissionen minskade också samtliga företags grundbelopp för böterna med 10 procent eftersom de upphört med överträdelsen vid första ingripandet av en offentlig myndighet (skäl 384 i beslutet).

17 Slutligen beviljade kommissionen en "väsentlig nedsättning" av bötesbeloppen i den mening som avses i avsnitt D i meddelandet om samarbete. De böter som skulle ha ålagts om företagen inte hade samarbetat nedsattes således med 50 procent för Ajinomoto och Sewon, med 30 procent för Kyowa och Cheil, och med 10 procent för ADM (skälen 431, 432 och 435 i beslutet).

Förfarandet och parternas yrkanden

18 Cheil har, genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 23 augusti 2000, väckt förevarande talan.

19 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (fjärde avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet och att som en processledande åtgärd förelägga kommissionen att besvara ett antal skriftliga frågor, vilket den gjorde inom den föreskrivna fristen.

20 Parterna utvecklade sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid förhandlingen den 24 april 2002.

21 Cheil har yrkat att förstainstansrätten skall

— helt eller delvis ogiltigförklara kommissionens beslut,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna,

— förordna om alla åtgärder som krävs för att undvika rättsförlust.

22 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogilla talan,

— förplikta Cheil att ersätta rättegångskostnaderna.

Bedömning

23 Cheil har till stöd för sin talan åberopat i huvudsak tre grunder. Företaget har för det första invänt mot att kommissionen har beräknat böterna med tillämpning av riktlinjerna. För det andra har företaget hävdat att kommissionen har åsidosatt riktlinjernas bestämmelser i flera avseenden samt att den har gjort en uppenbart oriktig bedömning av såväl överträdelsens allvar och varaktighet som av förekomsten av förmildrande omständigheter. Cheil har för det tredje gjort gällande att beslutet i vissa avseenden är bristfälligt motiverat i fråga om beräkningen av bötesbeloppet.

24 Trots att Cheil har yrkat att beslutet "helt" eller delvis skall ogiltigförklaras, ifrågasätts genom de ovannämnda grunderna endast den del av beslutet som angår böterna, i synnerhet dess artikel 2 i vilken kommissionen har fastställt det bötesbelopp som åläggs företaget till 12 200 000 euro.

1. *Riktlinjernas tillämplighet*

Parternas argument

Åsidosättande av skyddet för berättigade förväntningar

25 Sökanden har anfört att kommissionen har åsidosatt skyddet för berättigade förväntningar, eftersom den har fastställt böterna med tillämpning av riktlinjerna utan hänsyn till situationen för de företag, som i likhet med sökanden, hade samarbetat med kommissionen innan riktlinjerna antogs.

26 Sökanden har med hänvisning till rättspraxis påpekat att skyddet för berättigade förväntningar bland annat innebär att kommissionen, vid ändring av bestämmelserna på ett visst område, skall beakta situationen för företag som på grundval av tidigare gällande regler har gjort oåterkalleliga åtaganden och i förekommande fall anta övergångsbestämmelser (domstolens dom av den 14 maj 1975 i mål 74/74, CNTA mot kommissionen, REG 1975, s. 533, svensk specialutgåva, volym 2, s. 461).

27 Enligt Cheil avviker den beräkningsmetod för böter som anges i riktlinjerna från kommissionens tidigare praxis. De bötesbelopp som kommissionen tidigare ålade översteg inte 10 procent av den omsättning som var hänförlig till försäljningen av produkten i fråga. Tillämpningen av riktlinjerna i fråga om Cheil har således medfört att företaget ålades ett bötesbelopp som var sju gånger större än det bötesbelopp som skulle ha ålagts om kommissionen hade tillämpat den tidigare metoden. Eftersom Cheil hade medgivit sin skuld och lämnat in bevisning till kommissionen innan riktlinjerna antogs innebär tillämpningen av denna nya beräkningsmetod för böter ett åsidosättande av de berättigade förväntningar som hade skapats genom punkt E.3 i meddelandet om samarbete och genom kommissionens beslutspraxis. Cheil har nämligen i stället för att beviljas en nedsättning av böterna tack vare företagets samarbete i själva verket ålagts ett högre bötesbelopp.

Överträdelse av förbudet mot retroaktiv bestraffning

28 Cheil har anfört att kommissionen då den tillämpade riktlinjerna på företaget åsidosatte förbudet mot retroaktiv bestraffning enligt artikel 7 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR), undertecknad i Rom den 4 november 1950. Denna princip hör till de allmänna gemenskapsrättsliga principerna (domstolens dom av den 10 juli 1984 i mål 63/83, Kirk, REG 1984, s. 2689, punkt 22, svensk specialutgåva, volym 7, s. 623).

29 Cheil har i detta hänseende anfört att det enligt artikel 7.1 i EKMR inte endast är förbjudet att fälla någon till ansvar för en gärning som inte utgjorde ett brott vid den tidpunkt då den begicks utan även att utmäta strängare straff än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks. EKMR är enligt domstolens fasta rättspraxis särskilt betydelsefull i gemenskapsrätten (se bland annat domstolens dom av den 18 juni 1991 i mål C-260/89, ERT, REG 1991, s. I-2925, svensk specialutgåva, volym 11, s. I-209), och det åligger därför gemenskapsdomstolarna att tillse att kommissionen inte åsidosätter förbudet mot retroaktiv bestraffning och retroaktiv tillämpning av straffrättsliga bestämmelser.

30 Denna princip kan enligt Cheil även tillämpas på de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna, eftersom det följer av rättspraxis att de böter som åläggs med stöd av förordning nr 17 är av straffrättslig eller närmast straffrättslig karaktär.

31 Cheil har härav dragit slutsatsen att kommissionen inte kan ålägga företaget en strängare påföljd än den som gällde då överträdelsen begicks eller, åtminstone, när företaget medgav att det tagit del i denna överträdelse. Kommissionen ålade vid denna tidpunkt böter som uppgick till omkring 10 procent av den omsättning som var hänförlig till försäljningen av den aktuella produkten i Europeiska gemenskapen, vilket skulle ha utgjort ungefär 1,7 miljoner euro för Cheils del. Genom att tillämpa riktlinjerna i stället för att följa sin beslutspraxis ändrade alltså kommissionen under förfarandets gång de påföljder som vanligtvis ålades, vilket den för övrigt själv medgav i beslutet (skäl 318). Detta innebar i synnerhet en höjning av Cheils böter, vilka fastställdes till 12,2 miljoner euro.

32 Kommissionen har i huvudsak gjort gällande att den inte på något vis åsidosatte skyddet för berättigade förväntningar och förbudet mot retroaktiv bestraffning genom att tillämpa riktlinjerna i beslutet.

Förstainstansrättens bedömning

Åsidosättande av skyddet för berättigade förväntningar

33 Förstainstansrätten framhåller inledningsvis att rätten att göra anspråk på skydd för berättigade förväntningar tillkommer varje enskild person som befinner sig i en situation av vilken det framgår att gemenskapsadministrationen har väckt

grundade förhoppningar hos denne (domstolens dom av den 11 mars 1987 i mål 265/85, Van den Bergh en Jurgens och Van Dijk Food Products mot kommissionen, REG 1987, s. 1155, punkt 44, och av den 26 juni 1990 i mål C-152/88, Sofrimport mot kommissionen, REG 1990, s. I-2477, punkt 26). Däremot kan ingen göra gällande att skyddet för berättigade förväntningar har åsidosatts om administrationen inte har gett tydliga försäkranden (se förstainstansrättens dom av den 18 januari 2000 i mål T-290/97, Mehibas Dordtselaan mot kommissionen, REG 2000, s. II-15, punkt 59 och där angiven rättspraxis).

34 Det skall vidare erinras om att företagen enligt fast rättspraxis (domstolens dom av den 14 februari 1990 i mål C-350/88, Delacre m.fl. mot kommissionen, REG 1990, s. I-395, punkt 33, och av den 23 november 2000 i mål C-1/98, British Steel, REG 2000, s. I-10349, punkt 52) inte kan ha berättigade förväntningar på att en viss bedömning, som omfattas av institutionernas utrymme för skönsmässig bedömning, skall bestå.

35 Det framgår av rättspraxis (domstolens dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80—103/80, Musique diffusion française m.fl. mot kommissionen, REG 1983, s. 1825, punkt 109, svensk specialutgåva, volym 7, s. 133) att det för en effektiv tillämpning av gemenskapens konkurrensrätt förutsätts att kommissionen vid varje tillfälle kan anpassa nivån på böter efter vad konkurrenspolitiken kräver. Den omständigheten att kommissionen tidigare har tillämpat en viss bötesnivå för vissa typer av överträdelser medför således inte att kommissionen inte får höja denna nivå inom de gränser som föreskrivs i förordning nr 17.

36 Kommissionen är enligt samma rättspraxis heller inte skyldig att i meddelandet om anmärkningar ange möjligheten av en eventuell ändring av sin policy vad gäller den allmänna bötesnivån, när denna möjlighet beror på allmänna hänsyn till konkurrenspolitiken utan något direkt samband med de särskilda omständigheterna i förevarande mål (domen i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl., punkt 22).

37 Kommissionen utfärdade riktlinjerna, i vilka en ny metod för beräkning av bötesbelopp fastställdes, innan den sände meddelandet om anmärkningar till vart och ett av företagen som ingick i kartellen. Utfärdandet av dessa riktlinjer saknade dessutom samband med de särskilda omständigheterna i förevarande mål. Sökanden kan således inte kritisera kommissionen för att denna tillämpade riktlinjerna vid beräkningen av böternas storlek om den inte visar att administrationen hade givit upphov till berättigade förväntningar på ett annat handlande.

38 Sökanden har hävdat att den av meddelandet om samarbete fick uppfattningen att den metod för beräkning av böter som kommissionen vanligtvis tillämpade då företaget bestämde sig för att samarbeta, även skulle tillämpas i det aktuella fallet.

39 Det skall nämligen påpekas att kommissionen i punkt E.3 i nämnda meddelande har uppgivit sig vara "medveten om att detta meddelande skapar berättigade förväntningar som företagen kommer att lita på när de avslöjar förekomsten av en kartell för kommissionen".

40 Med hänsyn till att syftet med meddelandet om samarbete enligt punkt A.3 är att "fastställ[a] de villkor på vilka företag som samarbetar med kommissionen under dess undersökning av ett kartellärende kan befrias från böter eller beviljas nedsättning av de böter som annars skulle ha ålagts dem", kan sökandens "berättigade förväntningar" emellertid endast avse under vilka omständigheter denna kunde beviljas en nedsättning på grund av att den samarbetat och inte storleken av de böter "som annars skulle ha ålagts de[n]" eller metoden för att beräkna dessa böter.

41 Sökanden har vidare inte gjort gällande att den har fått sådana tydliga försäkranden från kommissionens tjänstemän som kunde ge denna uppfattningen att den beräkningsmetod som efter vad som har påstått tillämpades innan riktlinjerna utfärdades även fortsättningsvis skulle gälla.

42 Invändningen att skyddet för berättigade förväntningar har åsidosatts kan följaktligen inte godtas.

Överträdelse av förbudet mot retroaktiv bestraffning

43 Principen att straffrättsliga bestämmelser inte kan ha retroaktiv verkan är gemensam för alla medlemsstaters rättsordningar och finns även inskriven som en grundläggande rättighet i artikel 7 i EKMR och är en av de allmänna rättsprinciper vars efterlevnad domstolen skall säkerställa (domen i det ovannämnda målet Kirk, punkt 22, och förstainstansrättens dom av den 20 mars 2002 i mål T-23/99, LR AF 1998 mot kommissionen, REG 2002, s. II-1705, punkt 219).

44 Enligt artikel 15.4 i förordning nr 17 har böter som kommissionen ålagt för överträdelser av konkurrensrätten inte straffrättslig karaktär (förstainstansrättens dom av den 6 oktober 1994 i mål T-83/91, Tetra Pak mot kommissionen, REG 1994, s. II-755, punkt 235, svensk specialutgåva, volym 16, s. II-1). Kommissionen är emellertid skyldig att iaktta de allmänna principerna för gemenskapsrätten, bland annat principen om förbud mot retroaktiv tillämpning, i alla administrativa förfaranden som kan leda till påföljder enligt fördragets konkurrensbestämmelser (se analogt domstolens dom av den 9 november 1983 i mål 322/81, Michelin mot kommissionen, REG 1983, s. 3164, punkt 7, svensk specialutgåva, volym 7, s. 351, och domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 220).

45 I enlighet med dessa principer skall de påföljder som åläggs ett företag för överträdelse av konkurrensreglerna motsvara de påföljder som var tillämpliga vid den tidpunkt då överträdelsen begicks (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 221).

46 De påföljder som kommissionen kan ålägga med anledning av en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler anges i artikel 15 i förordning nr 17. Denna artikel antogs innan överträdelsen begicks. Kommissionen är emellertid inte behörig att vare sig ändra eller avvika från förordning nr 17, ens genom allmänna bestämmelser som den själv antagit. Även om det är utrett att kommissionen fastställde sökandens bötesbelopp enligt den i riktlinjerna beskrivna allmänna metoden för beräkning av bötesbelopp, höll sig kommissionen inom den påföljdsram som anges i artikel 15 i förordning nr 17 (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 222).

47 I artikel 15.2 i förordning nr 17 föreskrivs nämligen att "[k]ommissionen får ålägga företag och företagssammanslutningar böter om lägst ettusen [euro] och högst en miljon [euro], eller ett högre belopp som dock inte får överstiga tio procent av föregående räkenskapsårs omsättning för varje företag som har deltagit i överträdelsen genom att uppsåtligen eller av oaktsamhet ... överträda bestämmelserna i fördragets artikel [81.1]". I samma bestämmelse föreskrivs att "[n]är bötesbeloppet fastställs skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått" (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 223).

48 I punkt 1 första stycket i riktlinjerna föreskrivs att vid beräkningen av bötesbeloppet skall grundbeloppet fastställas på grundval av överträdelsens allvar och varaktighet och att dessa är de enda kriterier som anges i artikel 15.2 i förordning nr 17 (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 224).

49 Enligt riktlinjerna skall kommissionen vid beräkningen av bötesbeloppet utgå från ett belopp som fastställs på grundval av överträdelsens allvar (nedan kallat det allmänna utgångsbeloppet). Vid bedömningen av överträdelsens allvar skall man beakta överträdelsens art, dess konkreta påverkan på marknaden, om den är mätbar, och omfattningen av den relevanta geografiska marknaden (punkt 1 A första stycket). Inom denna ram delas överträdelserna in i tre kategorier, nämligen "mindre allvarliga överträdelser", för vilka möjliga bötesbelopp kan variera mellan 1 000 och 1 miljon euro, "allvarliga överträdelser", för vilka möjliga bötesbelopp kan variera mellan 1 miljon och 20 miljoner euro, och "mycket allvarliga överträdelser", för vilka det möjliga bötesbeloppet överstiger 20 miljoner euro (punkt 1 A, andra stycket, första–tredje strecksatserna) (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 225).

50 Inom var och en av dessa kategorier, särskilt inom kategorierna för "allvarliga" och "mycket allvarliga" överträdelser, gör påföljdsskalorna det möjligt att variera behandlingen av företagen allt efter arten av de överträdelser som de begått (punkt 1 A tredje stycket). Det är dessutom nödvändigt att beakta de överträdande företagens ekonomiska förmåga att vålla andra aktörer, särskilt konsumenterna, betydande skada och att fastställa bötesbeloppet till en nivå som säkerställer att böterna är tillräckligt avskräckande (punkt 1 A fjärde stycket). Vidare kan man beakta det faktum att stora företag i flertalet fall förfogar över en juridisk och ekonomisk kunskap och infrastruktur som gör det möjligt för dem att bättre bedöma den olagliga karaktären av deras beteenden och de konsekvenser som dessa får från konkurrenssynpunkt (punkt 1 A femte stycket) (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkterna 225 och 226).

51 Inom var och en av de ovan beskrivna kategorierna kan det när flera företag är inblandade, såsom vid kartellsamarbete, vara lämpligt att variera det fastställda beloppet för att ta hänsyn till den särskilda vikten, och således den faktiska påverkan på konkurrensen, av varje företags förfarande i samband med överträdelsen, särskilt när det är stor skillnad i storleken på de företag som begått en överträdelse av samma slag, och att följaktligen anpassa det allmänna

utgångsbeloppet till varje företags särskilda förhållande (nedan kallat det särskilda utgångsbeloppet) (punkt 1 A sjätte stycket) (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 227).

52 Vad gäller rekvisitet överträdelsens varaktighet görs i riktlinjerna en skillnad mellan överträdelser med kort varaktighet (normalt kortare än ett år), beträffande vilka det utgångsbelopp som fastställts för överträdelsens allvar inte skall ökas, överträdelser med medellång varaktighet (normalt ett till fem år), beträffande vilka detta belopp kan höjas med upp till 50 procent, och överträdelser med lång varaktighet (normalt längre än fem år), beträffande vilka detta belopp kan höjas för varje år med 10 procent (punkt 1 B första stycket första–tredje strecksatserna) (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 228).

53 I riktlinjerna ges därefter som exempel en förteckning över försvårande och förmildrande omständigheter som kan beaktas för att höja eller sänka grundbeloppet. Det hänvisas även till meddelandet om samarbete (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 229).

54 Som allmänna anmärkningar anges i riktlinjerna att slutresultatet av bötesberäkningen enligt schemat (grundbelopp med procentuella ökningar och minskningar) aldrig får överstiga 10 procent av företagens totala omsättning enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 (punkt 5 a). Vidare föreskrivs i riktlinjerna att det efter det att ovanstående beräkningar har gjorts är nödvändigt att beakta vissa objektiva omständigheter, som till exempel det särskilda ekonomiska sammanhanget, den eventuella ekonomiska eller finansiella fördel som den som begått överträdelser fått, de aktuella företagens egna kännetecken samt deras faktiska betalningskapacitet i ett visst socialt sammanhang för att slutligen anpassa beloppen för de planerade böterna (punkt 5 b) (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 230).

55 Härav följer att enligt den i riktlinjerna föreskrivna metoden skall bötesbeloppet även fortsättningsvis fastställas på grundval av de två kriterier som anges i artikel 15.2 i förordning nr 17, nämligen överträdelsens allvar och varaktighet, med iakttagande av den högsta gräns som i samma bestämmelse anges i förhållande till vart och ett av företagens omsättning (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 231).

56 Riktlinjerna går således inte utöver den rättsliga påföljdsram som anges i artikel 15.2 i förordning nr 17 (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 232).

57 I motsats till vad Cheil har påstått utgör inte heller den förändring i kommissionens tidigare beslutspraxis som riktlinjerna innebär en ändring av den rättsliga ramen för fastställande av böternas omfattning som strider mot den allmänna principen om förbud mot retroaktiv tillämpning av straffrättsliga bestämmelser (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 233).

58 Kommissionens tidigare beslutspraxis utgör nämligen inte den rättsliga ramen för åläggande av böter på konkurrensområdet, eftersom det endast är i förordning nr 17 som denna rättsliga ram definieras (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 234).

59 I förordning nr 17 anges att kommissionen har ett utrymme för skönsmässig bedömning. Att kommissionen antar en ny metod för bötesberäkning som i vissa fall kan innebära att bötesbeloppet höjs, utan att den övre gränsen i förordning nr 17 för den skull överskrids, kan, mot bakgrund av kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning, inte anses utgöra en retroaktiv höjning av de böter som föreskrivs i artikel 15.2 i förordning nr 17 (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkt 235).

60 Det är i detta avseende irrelevant att fastställandet av bötesbeloppet enligt den i riktlinjerna föreskrivna metoden, i synnerhet med utgångspunkt i ett belopp som i princip fastställs utifrån överträdelsens allvar, kan leda till att kommissionen utdömer högre böter än tidigare. Enligt fast rättspraxis har kommissionen inom ramen för förordning nr 17 befogenhet att företa skönsmässiga bedömningar när den fastställer bötesbeloppet för att därigenom kunna främja att företagen iakttar konkurrensreglerna (förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-150/89, Martinelli mot kommissionen, REG 1995, s. II-1165, punkt 59, av den 11 december 1996 i mål T-49/95, Van Megen Sports mot kommissionen, REG 1996, s. II-1799, punkt 53, och av den 21 oktober 1997 i mål T-229/94, Deutsche Bahn mot kommissionen, REG 1997, s. II-1689, punkt 127). Den omständigheten att kommissionen tidigare har tillämpat en viss bötesnivå för vissa typer av överträdelser medför vidare inte att kommissionen inte får höja denna nivå inom de gränser som föreskrivs i förordning nr 17, om detta är nödvändigt för att säkerställa genomförandet av gemenskapens konkurrenspolitik (domen i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 109, förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-12/89, Solvay mot kommissionen, REG 1992, s. II-907, punkt 309, och av den 14 maj 1998 i mål T-304/94, Europa Carton mot kommissionen, REG 1998, s. II-869, punkt 89). En effektiv tillämpning av gemenskapens konkurrensregler kräver tvärtom att kommissionen vid varje tillfälle kan anpassa bötesnivån efter vad denna politik kräver (domarna i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 109, och LR AF 1998 mot kommissionen, punkterna 236 och 237).

61 I den mån som Cheil slutligen har gjort gällande att kommissionen inte har fastställt bötesbeloppet utifrån sökandenas omsättning på lysinmarknaden inom EES, det vill säga försäljningen av den vara överträdelsen avser på den relevanta geografiska marknaden, framhåller förstainstansrätten att den enda uttryckliga hänvisning till omsättningen som finns i artikel 15.2 i förordning nr 17 rör den övre gränsen för böternas storlek. Det följer dessutom av fast rättspraxis att denna omsättning skall förstås som det berörda företagets totala omsättning (domen i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 119, samt förstainstansrättens dom av den 7 juli 1994 i mål T-43/92, Dunlop Slazenger mot kommissionen, REG 1994, s. II-441, punkt 160, och av den 6 april 1995 i mål T-144/89, Cockerill-Sambre mot kommissionen, REG 1995, s. II-947, punkt 98). Det hade innan riktlinjerna utfärdades i rättspraxis slagits fast att kommissionen vid fastställandet av bötesbeloppets storlek får beakta såväl företagets totala omsättning, vilken ger en antydan, om än

endast ungefärlig och ofullständig, om företagets storlek och ekonomiska styrka, som den del av denna omsättning som härrör från de varor som överträdelsen avser, om överträdelsens syfte och således dess omfattning. Vart och ett av dessa kriterier får emellertid inte ges en oproportionerlig betydelse i förhållande till andra bedömningskriterier och fastställandet av ett lämpligt bötesbelopp kan inte ske genom en enkel beräkning som grundas på den totala omsättningen (domen i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkterna 120 och 121, samt förstainstansrättens dom av den 14 juli 1994 i mål T-77/92, Parker Pen mot kommissionen, REG 1994, s. II-549, punkt 94, och av den 14 maj 1998 i mål T-327/94, SCA Holding mot kommissionen, REG 1998, s. II-1373, punkt 176).

62 Det har likaledes innan riktlinjerna utfärdades slagits fast att kommissionen har rätt att beräkna böterna utifrån hur allvarlig överträdelsen är utan att beakta att de berörda företagen inte har lika stor omsättning, med förbehåll för bestämmelserna i artikel 15.2 i förordning nr 17 där det anges en maximigräns för de böter som kommissionen får ålägga. Domstolen har således slagit fast att kommissionen har rätt att fastställa böternas totalbelopp på förhand, och därefter fördela dem på företagen i förhållande till vart och ett av företagens genomsnittliga marknadsandel och med hänsyn till eventuella förmildrande eller försvårande omständigheter (se domstolens dom av den 15 juli 1970 i mål 45/69, Boehringer mot kommissionen, REG 1970, s. 769, punkt 55, och av den 8 november 1983 i de förenade målen 96/82–102/82, 104/82, 105/82, 108/82 och 110/82, IAZ m.fl. mot kommissionen, REG 1983, s. 3369, punkterna 51–53).

63 Det följer av denna rättspraxis att Cheil, oavsett vilken metod som angivits i riktlinjerna, i alla händelser inte hade rätt att förvänta sig att böterna skulle bestämmas till en procentandel av dess omsättning på den berörda marknaden.

64 Vad Cheil anfört om överträdelse av förbudet mot retroaktiv bestraffning skall således lämnas utan avseende.

2. *Överträdelsens allvar*

Parternas argument

Åsidosättande av proportionalitetsprincipen

65 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt proportionalitetsprincipen genom att bestämma utgångsbeloppet för böterna, vilket fastställs utifrån överträdelsens allvar, på grundval av företagets totala omsättning och inte på grundval av den omsättning som var hänförlig till försäljningen av lysin inom EES.

66 Sökanden har inledningsvis anfört att även om den övre gräns på 10 procent som anges i artikel 15.2 i förordning nr 17 visserligen avser de berörda företagens totala omsättning, följer det likväl av rättspraxis att kommissionen inte får ge dessa siffror en oproportionerlig betydelse, särskilt när de ifrågavarande varorna endast svarar för en liten del av denna omsättning (domen i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 121). Kommissionens praxis innan riktlinjerna utfärdades var dessutom att inte ålägga böter som översteg 10 procent av den del av företagets omsättning som var hänförlig till försäljningen av den ifrågavarande produkten i gemenskapen. Kommissionen har själv medgivit att den följde en sådan praxis.

67 Den åtskillnad som kommissionen gjorde i skäl 404 i beslutet på grundval av de berörda företagens totala omsättning leder till ett oproportionerligt resultat. Vad gäller Cheil är utgångsbeloppet för böterna som med hänsyn till överträdelsens allvar har fastställts till 15 miljoner euro (jämfört med en total omsättning på 1,5 miljarder euro) nästan identiskt med den del av företagets omsättning som är hänförlig till dess försäljning av lysin inom EES (17 miljoner euro). Även om utgångsbeloppet hade beräknats på grundval av den totala omsättning som var

hänförlig till försäljningen av lysin, det vill säga 40 miljoner euro, skulle den övre gränsen för böterna ha varit 4 miljoner euro. Ett utgångsbelopp på 15 miljoner euro är alltså oproportionerligt.

68 Kommissionen har genmält att bötesbeloppet skall vara proportionerligt i förhållande till överträdelsens allvar och varaktighet i enlighet med artikel 15 i förordning nr 17. Oavsett om kommissionen tidigare har följt en viss praxis, anser den sig vidare ha rätt att när som helst höja nivån på böterna för att förstärka den avskräckande effekten. Böter som åläggs vid skilda tidpunkter är därför inte nödvändigtvis proportionerliga i förhållande till varandra. Under alla omständigheter var Cheils omsättning avseende lysin inom EES den högsta bland de mindre tillverkarna för vilka kommissionen med hänsyn till överträdelsens allvar hade fastställt utgångsbeloppet till 15 miljoner euro.

Åsidosättande av likabehandlingsprincipen

69 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har gjort en uppenbart oriktig bedömning och att den har åsidosatt punkt 1 A sjätte och sjunde styckena i riktlinjerna samt den underliggande likabehandlingsprincipen, eftersom kommissionen med hänsyn till överträdelsens allvar fastställde ett identiskt utgångsbelopp för böterna för Sewon, Kyowa och sökanden själv utan att ta hänsyn till att sökanden är ett betydligt mindre företag.

70 Cheil har i detta hänseende anfört att enligt rättspraxis (domen i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 120) är det berörda företagets storlek och ekonomiska betydelse en av de faktorer som skall beaktas vid bedömningen av hur allvarlig en överträdelse är. Enligt de ovannämnda bestämmelserna i riktlinjerna skall det tas hänsyn till den särskilda vikten, och således den faktiska påverkan på konkurrensen, av varje företags

förfarande i samband med överträdelsen. Dessutom krävs enligt likabehandlingsprincipen att olika situationer inte behandlas lika, däribland när ett bötesbelopp fastställs (förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-295/94, Buchmann mot kommissionen, REG 1998, s. II-813).

71 Det framgår av beslutet att Cheil var det avgjort minst betydelsefulla företaget bland kartellmedlemmarna och den minsta lysintillverkaren. Det är i synnerhet utrett att Cheil enligt planen för fördelning av försäljningen som baserade sig på varje företags marknadsinflytande tilldelades försäljningsvolymer som var två till tre gånger mindre än Kyowas och Sewons (skälen 77, 78 och 104 i beslutet) och att dess marknadsandel uppgick till endast 7 eller 8 procent jämfört med 19 procent för Kyowa och 14 procent för Sewon (skälen 154 och 267 i beslutet).

72 Den jämförelse som kommissionen gjorde på grundval av företagens totala omsättning under överträdelsens sista år (skäl 304 i beslutet) är följaktligen alltför schematisk, eftersom kommissionen varken beaktade Cheils begränsade inflytande på konkurrensvillkoren eller det faktum att Kyowa och Sewon var verksamma på lysinmarknaden sedan många år tillbaka. Redan Cheils omsättning visar dessutom att företaget var ungefär hälften så stort som Kyowa.

73 Att Cheil var ett mindre företag än de andra bekräftas även av det faktum att de böter som Kyowa betalat i Förenta staterna uppgick till 10 miljoner USD jämfört med 1,25 miljoner USD för Cheil.

74 Kommissionens argument att Cheil, jämfört med Kyowa och Sewon, hade den största omsättningen hänförlig till försäljning av lysin inom EES under överträdelsens sista år utgör enligt Cheil en motivering i efterhand, eftersom denna omständighet inte alls omnämns i beslutet.

75 Kommissionen anser sig ha handlat helt i överensstämmelse med riktlinjerna, vilka för övrigt inte utgör en normativ rättsakt och lämnar ett stort utrymme för skönsmässig bedömning åt kommissionen. Vidare anser kommissionen att böternas utgångsbelopp som fastställts utifrån överträdelsens allvar varken är oproportionerligt eller diskriminerande.

Förstainstansrättens bedömning

Åsidosättande av proportionalitetsprincipen

76 Såsom förstainstansrätten har påpekat ovan i punkt 60 följer det av fast rättspraxis att kommissionen vid tillämpningen av förordning nr 17 har befogenhet att företa skönsmässiga bedömningar när den fastställer bötesbeloppet för att därigenom kunna främja att företagen iakttar konkurrensreglerna. En effektiv tillämpning av dessa regler kräver att kommissionen vid varje tillfälle kan anpassa bötesnivån efter vad konkurrenspolitiken kräver, bland annat genom att höja bötesbeloppen (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 109).

77 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen i beslutet fastställde bötesbeloppet för Cheil med tillämpning av den beräkningsmetod som den hade ålagt sig i riktlinjerna. Det följer av fast rättspraxis att kommissionen inte kan avvika från regler som den själv har ålagt sig (se förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-7/89, Hercules Chemicals mot kommissionen, REG 1991, s. II-1711, punkt 53, svensk specialutgåva, volym 11, s. II-83, vilken fastställdes efter överklagande genom domstolens dom av den 8 juli 1999 i mål C-51/92, Hercules Chemicals mot kommissionen, REG 1999, s. I-4235 och där angiven rättspraxis). Särskilt när kommissionen utfärdar riktlinjer för att i enlighet med fördragets bestämmelser ange de kriterier som den har för avsikt att tillämpa inom ramen för sitt utrymme för skönsmässig bedömning följer en begränsning av detta utrymme, eftersom kommissionen då är skyldig att följa

dessa riktlinjer (förstainstansrättens dom av den 12 december 1996 i mål T-380/94, AIUFFASS och AKT mot kommissionen, REG 1996, s. II-2169, punkt 57, och av den 30 april 1998 i mål T-214/95, Vlaams Gewest mot kommissionen, REG 1998, s. II-717, punkt 89).

78 Överträdelsens allvar avgörs enligt riktlinjerna med hänsyn till ett flertal faktorer och kommissionen är således skyldig att beakta vissa av dem.

79 I riktlinjerna föreskrivs att förutom överträdelsens art, dess konkreta påverkan på marknaden och den geografiska marknadens omfattning, är det dessutom nödvändigt att beakta de överträdande företagens kapacitet att vålla andra aktörer, särskilt konsumenterna, betydande skada och att fastställa bötesbeloppet till en nivå som säkerställer att böterna är tillräckligt avskräckande (punkt 1 A fjärde stycket).

80 Vidare kan man även beakta det faktum att stora företag bättre kan bedöma den olagliga karaktären av deras beteenden och de konsekvenser dessa får (punkt 1 A femte stycket).

81 När flera företag är inblandade, såsom vid kartellsamarbete, kan det vara lämpligt att variera det allmänna utgångsbeloppet för att ta hänsyn till den särskilda vikten, och således den faktiska påverkan på konkurrensen, av varje företags förfarande i samband med överträdelsen, särskilt när det är stor skillnad i storleken på de företag som begått en överträdelse av samma slag, och att följaktligen anpassa det allmänna utgångsbeloppet till varje företags särskilda förhållande (punkt 1 A sjätte stycket).

82 Det föreskrivs inte i riktlinjerna att bötesbeloppet skall beräknas på grundval av företagens totala omsättning eller deras omsättning på den ifrågavarande marknaden. Riktlinjerna utgör emellertid inte något hinder mot att kommissionen tar dessa faktorer i beaktande då den fastställer bötesbeloppet, detta för att kunna iaktta gemenskapsrättens allmänna principer då omständigheterna så kräver. Omsättningen kan i synnerhet vara relevant för bedömningen av de olika omständigheter som har angivits ovan i punkterna 79—81 (domen i det ovannämnda målet LR AF 1998 mot kommissionen, punkterna 283 och 284).

83 Det följer vidare av fast rättspraxis att bland de faktorer som skall beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar hör, allt efter omständigheterna, volymen av och värdet på de varor som överträdelsen gäller samt företagets storlek och ekonomiska styrka och, följaktligen, det inflytande som det kunde utöva på marknaden. Av detta följer, å ena sidan, att det vid fastställandet av böterna är tillåtet att ta hänsyn till såväl företagets totala omsättning, vilken ger en antydan, om än ungefärlig och ofullständig, om företagets storlek och ekonomiska styrka, som den del av denna omsättning som härrör från de varor som är föremål för överträdelsen, och som därmed kan ge en antydan om denna överträdelses omfattning. Å andra sidan framgår härav att varken den ena eller den andra av dessa siffror avseende omsättningen får ges en oproportionerlig betydelse i förhållande till andra bedömningskriterier, och att därför fastställandet av ett lämpligt bötesbelopp inte kan ske genom en enkel beräkning som grundas på den totala omsättningen (domarna i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkterna 120 och 121, Parker Pen mot kommissionen, punkt 94, och SCA Holding mot kommissionen, punkt 176).

84 I förevarande fall framgår det av beslutet att kommissionen, då den fastställde det allmänna utgångsbeloppet, först beaktade överträdelsens art, dess konkreta påverkan på marknaden och den geografiska marknadens omfattning. Kommissionen uppgav sedan att det, med hänsyn till att företagen borde behandlas enligt sina egna förutsättningar, var viktigt att beakta "de berörda företagens faktiska möjligheter att allvarligt skada lysinmarknaden inom EES", bötesbeloppets avskräckande effekt och respektive företags storlek. Vid bedömningen av

dessa faktorer valde kommissionen att utgå från varje företags omsättning under överträdelsens sista år, eftersom den på så sätt kunde "bedöma de berörda företagens verkliga resurser och inflytande på de marknader som berörs av deras olagliga beteende" (skäl 304 i beslutet).

85 Sökandens kritik avser just det faktum att kommissionen utgick från den totala omsättningen i stället för den omsättning som är hänförlig till försäljningen av den aktuella produkten inom EES.

86 En jämförelse mellan beslutet och de inlagor som kommissionen har inlämnat under förevarande förfarande tydde på vissa oklarheter och det skall därför i detta skede betonas att kommissionen som svar på förstainstansrättens fråga vid förhandlingen har uppgivit att den inte endast beaktade de berörda företagens "totala" omsättning, det vill säga den omsättning som är hänförlig till all deras verksamhet, utan även företagens globala omsättning på lysinmarknaden. Uppgifter angående båda dessa typer av omsättning återfinns i en tabell i skäl 304 i beslutet. Det skall även påpekas att enligt vad som uppges i skäl 318 i beslutet "har kommissionen ... tagit vederbörlig hänsyn till den ekonomiska effekten av den särskilda verksamhet som berörs av överträdelsen, när den dragit sina slutsatser om överträdelsens allvar".

87 Det är emellertid klarlagt att kommissionen inte beaktade företagens omsättning på den marknad som berördes av överträdelsen, det vill säga lysinmarknaden inom EES.

88 Den totala omsättningen ger inte en korrekt bild av situationen när det gäller att bedöma "de berörda företagens faktiska möjligheter att allvarligt skada lysinmarknaden inom EES" (skäl 304 i beslutet), då det krävs en bedömning av deras verkliga inflytande på den berörda marknaden. Det kan nämligen inte uteslutas att ett betydelsefullt företag med en rad olika verksamheter endast i

begränsad utsträckning är aktivt på marknaden för en viss produkt, såsom lysinmarknaden. Likaså kan företag som har en stark ställning på en geografisk marknad utanför gemenskapen ha en svag ställning på marknaden i gemenskapen eller inom EES. Enbart den omständigheten att ifrågavarande företag har en stor total omsättning innebär i sådana fall inte nödvändigtvis att företaget har ett avgörande inflytande på den marknad som berörs av det olagliga beteendet. Detta är anledningen till att domstolen i dom av den 17 december 1998 i mål C-185/95 P, Baustahlgewebe mot kommissionen (REG 1998, s. I-8417, punkt 139), betonade att även om ett företags marknadsandelar inte kan vara avgörande för slutsatsen att ett företag hör till en större ekonomisk enhet, är de emellertid relevanta för att fastställa det inflytande som företaget har på marknaden. I förevarande fall beaktade emellertid kommissionen varken företagens volymbaserade andelar av den berörda marknaden (lysinmarknaden inom EES) eller ens deras omsättning på denna marknad trots att dessa faktorer, med hänsyn till avsaknaden av utomstående tillverkare, skulle ha gjort det möjligt att fastställa varje företags relativa betydelse på den berörda marknaden, eftersom kommissionen indirekt hade fått kännedom om deras värdebaserade marknadsandelar (se domstolens dom av den 10 december 1985 i de förenade målen 240/82–242/82, 261/82, 262/82, 268/82 och 269/82, Stichting Sigarettenindustrie mot kommissionen, REG 1985, s. 3831, punkt 99).

89 Det framgår vidare av beslutet att kommissionen inte uttryckligen uppgav att den beaktade den "särskilda vikten, och således den faktiska påverkan på konkurrensen av varje företags förfarande i samband med överträdelsen". Kommissionen är enligt riktlinjerna skyldig att ta hänsyn till denna faktor om den, liksom i förevarande fall, anser att utgångsbeloppen skall varieras på grund av att överträdelsen har begåtts av flera företag (till exempel en kartell) när det finns stora skillnader i storlek mellan dessa (se punkt 1 A sjätte stycket i riktlinjerna).

90 Denna underlåtenhet kan inte uppvägas av att kommissionen i beslutet (sista meningen i skäl 304) hänvisade till "företagens verkliga ... inflytande".

91 Bedömningen av den särskilda vikten, det vill säga den faktiska påverkan av varje företags överträdelse, innefattar nämligen i själva verket en prövning av omfattningen av varje företags överträdelse och inte en värdering av företagens inflytande utifrån deras storlek eller ekonomiska styrka. Det följer av fast rättspraxis (se, bland annat, domen i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl., punkt 121, och förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-347/94, Mayr-Melnhof mot kommissionen, REG 1998, s. II-1751, punkt 369), att den del av företagets omsättning som härrör från de varor som är föremål för överträdelsen kan ge en god anvisning om en överträdelses omfattning på den berörda marknaden. Såsom förstainstansrätten har understrukit är särskilt omsättningen avseende de produkter som omfattas av den konkurrensbegränsande verksamheten ett objektivt kriterium som gör det möjligt att uppskatta i vilken utsträckning de normala konkurrensvillkoren påverkas genom denna verksamhet (se förstainstansrättens dom av den 11 mars 1999 i mål T-151/94, British Steel mot kommissionen, REG 1999, s. II-629, punkt 643).

92 Av det ovan anförda följer att kommissionen har åsidosatt punkt 1 A första och sjätte styckena i riktlinjerna genom att utgå från Cheils totala omsättning utan att ta hänsyn till företagets omsättning på den marknad som berördes av överträdelsen, det vill säga lysinmarknaden inom EES.

93 Förstainstansrätten skall följaktligen undersöka huruvida kommissionens underlåtenhet att beakta omsättningen på den berörda marknaden, och således även att iaktta riktlinjernas bestämmelser, innebär att kommissionen har åsidosatt proportionalitetsprincipen då bötesbeloppet fastställdes. Det skall i detta hänseende erinras om att bedömningen av huruvida det ålagda bötesbeloppet är proportionerligt i förhållande till överträdelsens allvar och varaktighet, vilka är de kriterier som anges i artikel 15.2 i förordning nr 17, omfattas av förstainstansrättens fulla prövningsrätt enligt artikel 17 i nämnda förordning.

94 Cheil har gjort gällande att det särskilda utgångsbeloppet som kommissionen fastställt till 15 miljoner euro är oproportionerligt, eftersom det är nästan lika högt som företagets omsättning på lysinmarknaden inom EES under överträdelsens sista år, vilken uppgick till 17 miljoner euro.

95 Det skall inledningsvis påpekas att den omständigheten att det särskilda utgångsbeloppet är nästan lika högt som företagets omsättning på den berörda marknaden inte i sig är avgörande. Beloppet på 15 miljoner euro är nämligen endast ett mellanliggande belopp, vilket sedan vid tillämpningen av den metod som anges i riktlinjerna anpassas med hänsyn till överträdelsens varaktighet och försvårande eller förmildrande omständigheter.

96 Vidare kan ett mellanliggande belopp av denna storlek motiveras av sådana faktorer som överträdelsens art, dess konkreta påverkan på marknaden, den geografiska omfattningen av den berörda marknaden, kravet att böterna skall ha en avskräckande effekt och de berörda företagens storlek. Kommissionen beaktade i förevarande fall alla dessa faktorer. Kommissionen har med rätta kvalificerat överträdelsen som "mycket allvarlig", eftersom Cheil medverkat i ett horisontellt konkurrensbegränsande förfarande som innefattade prisöverenskommelser, fastställande av försäljningskvoter och inrättande av ett system för utbyte av information om försäljningsvolymer. Detta förfarande har haft en konkret påverkan på lysinmarknaden inom EES, eftersom det medförde en artificiell prishöjning och en begränsning av försäljningsvolymerna. Kommissionen har med rätta utgått från de berörda företagens totala omsättning vid bedömningen av deras storlek och av böternas avskräckande effekt. Enligt rättspraxis är det nämligen ett företags totala omsättning som ger en antydan om dess storlek (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl., punkt 121), och om dess ekonomiska styrka, vilken är avgörande för att bedöma om böterna har en avskräckande effekt.

97 Det utgångsbelopp på 15 miljoner euro som fastställdes i fråga om Cheil är även betydligt lägre än den nedre gräns på 20 miljoner euro som enligt riktlinjerna vanligtvis tillämpas på sådana mycket allvarliga överträdelser (se punkt 1 A andra stycket tredje strecksatsen).

98 Cheil har med uttrycklig hänvisning till punkt 121 i domen i de ovannämnda förenade målen Musique diffusion française m.fl. gjort gällande att kommissionen

då den fastställer ett bötesbelopp inte får tillmäta den globala omsättningen en oproportionerlig betydelse när de ifrågavarande varorna endast svarar för en liten del av denna omsättning. Det skall i detta hänseende erinras om att förstainstansrätten i domen i det ovannämnda målet Parker Pen slog fast att proportionalitetsprincipen hade åsidosatts på grund av att kommissionen inte hade beaktat det faktum att omsättningen som genererades av de produkter som överträdelsen gällde var relativt liten jämfört med företagets totala försäljning, vilket motiverade en nedsättning av bötesbeloppet (punkterna 94 och 95).

99 Den rättspraxis som angivits ovan rör emellertid fastställandet av det slutliga bötesbeloppet och inte som i förevarande fall utgångsbeloppet som fastställs utifrån överträdelsens allvar.

100 Även om denna rättspraxis skulle kunna tillämpas i förevarande fall är förstainstansrätten behörig att inom ramen för sin fulla prövningsrätt pröva huruvida bötesbeloppet är rimligt. Det kan vid denna prövning finnas skäl att begära in och beakta kompletterande upplysningar (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 16 november 2000 i mål C-297/98 P, SCA Holding mot kommissionen, REG 2000, s. I-10101, punkterna 53–55). Dessa upplysningar kan i förevarande fall avse till exempel sökandens omsättning på lysinmarknaden, vilken inte beaktades i beslutet.

101 Vid en jämförelse mellan de olika delarna av Cheils omsättning för år 1995 framkommer två omständigheter. Å ena sidan kan den omsättning som är hänförlig till försäljningen av lysin inom EES, det vill säga 17 miljoner euro, anses liten i förhållande till företagets totala omsättning, oavsett om denna uppgår till 1,5 miljarder euro, vilket är det belopp som anges i skäl 304 i beslutet och som företaget har uppgivit i sina inlagor, eller 1,9 miljarder euro, vilket anges i skäl 18 i beslutet. Å andra sidan framgår det att värdet av lysinförsäljningen inom EES

motsvarar en betydande andel av Cheils omsättning på lysinmarknaden i hela världen, nämligen 42,5 procent eller 32,7 procent beroende på om denna omsättning uppskattas till det belopp på 40 miljoner euro som anges i skäl 304 i beslutet och som företaget har uppgivit i sina inlagor, eller till det belopp på 52 miljoner euro som anges i skäl 18 i beslutet.

102 Eftersom lysinförsäljningen inom EES således inte svarar för en liten utan en betydande del av sökandens omsättning på lysinmarknaden i hela världen har inte proportionalitetsprincipen åsidosatts. Detta gäller i synnerhet eftersom utgångsbeloppet inte endast har fastställts genom en enkel beräkning grundad på företagets totala omsättning utan även med hänsyn till omsättningen i en viss sektor och andra relevanta faktorer såsom överträdelsens art, dess konkreta påverkan på den berörda marknaden, omfattningen av den berörda marknaden, kravet att påföljden skall vara avskräckande samt företagets storlek och styrka.

103 Av ovan anförda skäl finner förstainstansrätten, vid prövningen inom ramen för sin fulla prövningsrätt, att det utgångsbelopp som fastställts med hänsyn till allvaret av den överträdelse som Cheil har begått är rimligt. Kommissionens underlåtenhet att följa riktlinjerna har i förevarande fall inte medfört att proportionalitetsprincipen har åsidosatts och talan skall således inte bifallas på den grunden.

Åsidosättande av likabehandlingsprincipen

104 Kommissionen får inte vid fastställande av böternas storlek åsidosätta likabehandlingsprincipen, som utgör en grundläggande princip inom gemenskapsrätten. Enligt fast rättspraxis åsidosätts denna princip endast i de fall då jämförbara

situationer behandlas olika eller då olika situationer behandlas lika, med mindre än att det finns sakliga skäl för en sådan behandling (se förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-311/94, Eendracht mot kommissionen, REG 1998, s. II-1129, punkt 309 och där angiven rättspraxis).

105 I enlighet med denna princip föreskrivs i punkt 1 A sjätte stycket i riktlinjerna att utgångsbeloppen vid överträdelser som begås av flera företag kan varieras för att ta hänsyn till den särskilda vikten, och således den faktiska påverkan på konkurrensen, av varje företags förfarande i samband med överträdelsen, särskilt när det är stor skillnad i storleken på de företag som begått en överträdelse av samma slag.

106 Enligt punkt 1 A sjunde stycket i riktlinjerna kan således principen om lika sanktioner för samma beteende om omständigheterna kräver det leda till att olika belopp tillämpas på de berörda företagen utan att denna skillnad följer en enkel beräkningskalkyl.

107 Kommissionen uppgav i beslutet (skälen 303 och 304) att det fanns en avsevärd skillnad i storleken på de företag som begått överträdelsen. Följaktligen ansåg kommissionen det lämpligt att, för att ta hänsyn till de berörda företagens faktiska möjligheter att allvarligt skada lysinmarknaden inom EES och behovet att garantera att bötesbeloppet har en tillräckligt avskräckande effekt, dela upp företagen i två storleksgrupper. I dessa grupper ingick, å ena sidan, Ajinomoto och ADM, för vilka utgångsbeloppet fastställdes till 30 miljoner euro och, å andra sidan, Kyowa, Cheil och Sewon, för vilka utgångsbeloppet fastställdes till 15 miljoner euro.

108 Sökanden har inte till stöd för denna grund åberopat underlåtenheten att beakta dess omsättning på lysinmarknaden inom EES, vilket den gjorde inom ramen för invändningen avseende åsidosättande av proportionalitetsprincipen. Cheil har till stöd för argumentet att det utgångsbelopp som fastställts i fråga om företaget är diskriminerande bland annat hänvisat till en jämförelse mellan den globala omsättningen för de företag som ingick i kartellen.

109 Även om Cheils omsättning på lysinmarknaden för år 1995, oavsett om den uppgår till 1,5 miljarder euro eller 1,9 miljarder euro (skälen 304 och 18 i beslutet), faktiskt framstår som betydligt lägre än Kyowas och betydligt högre än Sewons, vilka har indelats i samma storleksgrupp som Cheil, kan inte denna omständighet leda till slutsatsen att likabehandlingsprincipen har åsidosatts.

110 Vid en jämförelse mellan Cheils, Kyowas respektive Sewons omsättning på världsmarknaden för lysin, vilken anges i den andra kolumnen i tabellen i skäl 304 i beslutet, framstår det nämligen som berättigat att indela dessa företag i samma storleksgrupp och att fastställa samma utgångsbelopp för dem.

111 Cheil hade år 1995 en omsättning på 40 miljoner euro på världsmarknaden för lysin, rent av 52 miljoner euro enligt skäl 18 i beslutet. Oavsett om denna omsättning uppgick till 40 miljoner euro eller 52 miljoner euro är detta belopp relativt nära Sewons omsättning som uppgick till 67 miljoner euro och något lägre än Kyowas omsättning på 73 miljoner euro. Det skall påpekas att kommissionen enligt punkt 1 A sjunde stycket i riktlinjerna hade rätt att i sin bedömning beakta företagens relativa storlek.

112 Kommissionen har även anfört att indelningen i storleksgrupper är motiverad vid en jämförelse mellan företagens omsättning på lysinmarknaden inom EES.

113 Det är klarlagt att kommissionen i förevarande fall inte har beaktat denna omsättning och att den således har åsidosatt punkt 1 A sjätte stycket i riktlinjerna (se ovan punkt 92). Såsom förstainstansrätten har påpekat ovan i punkt 93 skall det emellertid erinras om att denna inom ramen för sin fulla prövningsrätt enligt artiklarna 229 EG och 17 i förordning nr 17, är behörig att pröva huruvida bötesbeloppet är rimligt. Det kan vid denna prövning finnas skäl att begära in och beakta kompletterande upplysningar avseende till exempel, såsom i förevarande fall, de berörda företagens omsättning på lysinmarknaden inom EES (se, för ett liknande resonemang, domen av den 16 november 2000 i det ovannämnda målet SCA Holding mot kommissionen, punkterna 53–55).

114 När Cheils omsättning på lysinmarknaden inom EES beaktas framkommer just att företaget har en nästan identisk ställning som de två andra "små" lysintillverkarna Sewon och Kyowa. Medan Ajinomoto och ADM år 1995 hade en omsättning på denna marknad som uppgick till 75 respektive 41 miljoner euro (skälen 5 och 10 i beslutet), uppgick Cheils, Kyowas och Sewons omsättning på samma marknad till 17 respektive 16 och 15 miljoner euro. I motsats till vad sökanden har gjort gällande var dennas inflytande på den berörda marknaden jämförbart med de två andra "små" tillverkarnas inflytande. Med hänsyn till att samtliga företag har deltagit i samma överträdelse är det motiverat att fastställa ett lika högt utgångsbelopp för dem.

115 Av detta följer att kommissionen inte har handlat diskriminerande då den fastställde utgångsbeloppet till 15 miljoner euro. Sökandens argument att dess marknadsställning är svag och att de amerikanska myndigheterna på grund av företagets ringa storlek hade ålagt ett lågt bötesbelopp kan inte leda till någon annan slutsats.

3. *Överträdelsens varaktighet*

Parternas argument

Huruvida ökningen är orimlig

116 Cheil har ifrågasatt den ökning på 30 procent som gjordes på grund av överträdelsens varaktighet, eftersom det i artikel 1 e i beslutet anges att överträdelsen för Cheils del varade mellan den 27 augusti 1992 och den 27 juni 1995, det vill säga två år och tio månader. En sådan ökning innebär att kommissionen har gjort en uppenbart oriktig bedömning som strider mot riktlinjerna.

117 Sökanden har påpekat att det anges i skäl 313 i beslutet att det utgångsbelopp som fastställts utifrån överträdelsens allvar har ökats med 10 procent per år. Det följer vidare av punkt 1 B första stycket första strecksatsen i riktlinjerna att utgångsbeloppet inte kan ökas vid överträdelser som varat mindre än ett år. Kommissionen hade ökat utgångsbeloppen för Ajinomoto, Sewon och Kyowa med endast 40 procent, trots att den överträdelse som de begått varat åtminstone fem år. Kommissionen har följaktligen handlat inkonsekvent gentemot sökanden.

118 Enligt sökandens uppfattning innebär den ordning som inrättats genom riktlinjerna att den årliga ökningen med 10 procent inte skall tillämpas förrän efter det första året, vilket framgår av behandlingen av Ajinomoto, Sewon och

Kyowa. Under alla omständigheter kunde kommissionen endast ha företagit en ökning med 18 procent, eller som mest 20 procent.

119 Kommissionen har påpekat att det i punkt 1 B första stycket andra strecksatsen i riktlinjerna föreskrivs att det utgångsbelopp som fastställts med hänsyn till överträdelsens allvar kan ökas med upp till 50 procent vid överträdelser som varat mellan ett och fem år. Det krävs alltså inte enligt riktlinjerna att ökningen skall vara proportionerlig i förhållande till överträdelsens faktiska varaktighet eller att den skall fastställas enligt en viss procentsats för varje år. Det anges visserligen i skäl 313 i beslutet att det utgångsbelopp som fastställts utifrån överträdelsens allvar har ökats med 10 procent per år. Det kan emellertid inte anses att kommissionen gjorde en uppenbart oriktig bedömning då den behandlade en period på två år och tio månader på samma sätt som en period på tre år. Det skulle vara överdrivet formalistiskt att hävda att utgångsbeloppet för Cheils del skulle ökas med 28,33 procent.

120 Det har inte någon betydelse att utgångsbeloppet ökades med 40 procent för Ajinomoto, Kyowa och Sewon, vars överträdelser varade fem år. Kommissionen anser för det första att den utnyttjat det utrymme för skönsmässig bedömning som följer av riktlinjerna. För det andra, även om Cheil sålunda har behandlats annorlunda än de andra tillverkarna, är den enda logiska slutsatsen härav att de sistnämnda borde ha ålagts högre böter genom en ökning med 50 procent och inte att ökningen borde ha varit mindre för Cheils del.

121 Kommissionen anser slutligen att det saknas grund för påståendet att överträdelsens första år inte skall beaktas enligt riktlinjernas bestämmelser. Det är nämligen endast när överträdelsens varaktighet är kortare än ett år som utgångsbeloppet inte skall ökas.

Huruvida Cheil utestängts från kartellens möten under fyra månader och huruvida företaget inte deltagit i överenskommelserna om kvantiteter och utbytet av information under 18 månader

122 Sökanden har inledningsvis anfört att kommissionen borde ha tagit hänsyn till att företaget, efter att ha blivit utestängt av de andra kartellmedlemmarna, inte deltog i några av kartellens möten mellan den 8 december 1993 och den 10 mars 1994. Enligt sökanden borde kommissionen ha minskat överträdelsens varaktighet med fyra månader eller åtminstone ha ansett sökandens passiva roll under denna period som en förmildrande omständighet.

123 Enligt Cheil framgår det av handlingarna att företaget uteslöts från mötet den 8 december 1993 av Ajinomoto, Kyowa och Sewon. Först vid mötet den 10 mars 1994 i Honolulu erbjöds Cheil att under eftermiddagen delta i diskussionerna. Företaget hade uteslutits från förmiddagens möte på grund av att det hade motsatt sig varje produktionsbegränsning.

124 Cheil har vidare gjort gällande att kommissionen har gjort en uppenbart oriktig bedömning, eftersom den bortsåg från den omständigheten att företaget varken deltog i överenskommelserna om kvantiteter eller i informationsutbytet mellan augusti 1992 och mars 1994.

125 Cheil har anfört att företaget först den 10 mars 1994 vid mötet i Honolulu godtog den individuella tilldelningen av försäljningsvolymer. Även de amerikanska myndigheterna hade under brottmålsförfarandet kommit till denna slutsats.

126 Enligt Cheil tog kommissionen heller inte hänsyn till att företaget först den 10 mars 1994 deltog i överenskommelsen om utbyte av information angående försäljningsvolymerna. Det vore ologiskt att inte Cheil skulle få tillgodoräkna sig att företaget anslöt sig först i efterhand till denna överenskommelse, enligt vad som anges i skäl 224 i beslutet, och samtidigt låta Sewon tillgodoräkna sig den omständigheten att företaget efter att till en början ha deltagit i denna överenskommelse senare tog avstånd från den.

127 Kommissionen har tillbakavisat Cheils argument men har medgivit att företaget först den 10 mars 1994 anslöt sig till överenskommelsen om informationsutbyte, vilken hade träffats tidigare vid ett möte där företaget inte var närvarande. Denna omständighet motiverar emellertid inte en lägre ökning i förhållande till överträdelsens varaktighet.

Förstainstansrättens bedömning

128 Överträdelsens varaktighet är enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 en av de faktorer som skall beaktas vid fastställandet av böter som skall åläggas företag som har brutit mot konkurrensreglerna.

129 I fråga om denna faktor görs i riktlinjerna en åtskillnad mellan överträdelser med kort varaktighet (normalt kortare än ett år), för vilka det utgångsbelopp som fastställts utifrån överträdelsens allvar inte skall ökas, överträdelser med medellång varaktighet (normalt ett till fem år), för vilka utgångsbeloppet kan ökas med 50 procent, och överträdelser med lång varaktighet (normalt längre än fem år), för vilka utgångsbeloppet för varje år kan ökas med 10 procent (punkt 1 B första till tredje strecksatserna).

130 Kommissionen gjorde följande uttalande i skäl 313 i beslutet:

"I föreliggande fall har de berörda företagen begått en överträdelse med medellång varaktighet (mellan tre och fem år). Grundbeloppen för de böter som fastställts för allvarliga överträdelser (skäl 305) har därför ökat med 10% per år, dvs. med 30% för ADM och Cheil och 40% för Ajinomoto, Kyowa och Sewon."

131 Vad gäller den ökning som fastställdes för Cheils del skall det påpekas att företagets överträdelse enligt artikel 1 e i beslutet varade mellan den 27 augusti 1992 och den 27 juni 1995, det vill säga två år och tio månader.

132 Sökanden har i huvudsak gjort gällande att kommissionen gjorde en uppenbart oriktig bedömning och åsidosatte riktlinjerna när den behandlade denna överträdelse på samma sätt som en överträdelse som varat tre år. Ökningen borde enligt sökanden som mest ha varit 20 procent.

133 Förstainstansrätten underkänner sökandens argument att det följer av bestämmelserna i punkt 1 B i riktlinjerna att överträdelsens första år inte skall beaktas. Det föreskrivs nämligen endast att inte någon ökning skall göras vid överträdelser med kort varaktighet, normalt kortare än ett år. För överträdelser med medellång varaktighet, vilka liksom i förevarande fall har varat mellan ett och fem år, föreskrivs däremot en ökning på upp till 50 procent.

134 I denna bestämmelse föreskrivs inte heller en automatisk ökning på 10 procent per år för medellånga överträdelser utan kommissionen ges utrymme för skönsmässig bedömning. Detta gäller för övrigt även punkt 1 B tredje strecksatsen i riktlinjerna avseende överträdelser med lång varaktighet där det endast föreskrivs att utgångsbeloppet "kan" ökas med 10 procent per år.

135 Vid tillämpningen av riktlinjerna i beslutet följde kommissionen emellertid principen om en ökning på 10 procent per år för samtliga företag som hade deltagit i överträdelsen, vilken kommissionen, med rätta, ansåg vara av medellång varaktighet.

136 Vid tillämpningen av denna princip ökade kommissionen utgångsbeloppet för Sewon, Kyowa och Ajinomoto med 40 procent och inte med 50 procent, trots att deras förfarande i samband med överträdelsen varat fem år (se artikel 1 b–d i beslutet i vilken det anges att dessa företag var delaktiga i överträdelsen "senast från och med juli 1990 till och med den 27 juni 1995"). För Cheil däremot ökade kommissionen utgångsbeloppet med 30 procent trots att företaget varit delaktigt i överträdelsen under mindre än tre år.

137 Även om ökningen med 30 procent för Cheils del i sig inte strider mot riktlinjerna är den ändå uppenbart oriktig med hänsyn till den bedömning som kommissionen gjorde i skäl 313 i beslutet och som enligt kommissionen själv låg till grund för ökningen till följd av överträdelsens varaktighet.

138 Det skall även betonas att kommissionen inte har förklarat varför en ökning med 30 procent i fråga om Cheil är motiverad. Inte heller har kommissionen förklarat varför den tillämpade en ökning med 40 procent i fråga om de tre ovannämnda företagen, trots att den tidigare hade uppgivit att den principiellt skulle tillämpa en ökning med 10 procent per år.

139 Med hänsyn till att överträdelsen för Cheils del varat mindre än tre hela år och eftersom kommissionen i verkligheten i fråga om Sewon, Kyowa och Ajinomoto har tillämpat en ökning som var mindre än 10 procent per år finner förstainstansrätten det lämpligt att inom ramen för dess skönsmässiga bedömning sätta ned ökningen av utgångsbeloppet i fråga om Cheil till 20 procent, vilket innebär att böternas grundbelopp minskas till 18 miljoner euro.

140 Däremot underkänner förstainstansrätten Cheils argument avseende företagets utestängning från kartellen under fyra månader på grund av oenighet angående fördelningen av försäljningsvolymer samt den omständigheten att företaget inte hade deltagit i volymavtalen eller informationsutbytet förrän i mars 1994. Det är för det första ostridigt att Cheil från den 27 augusti 1992 till juni 1995 var delaktig i den huvudsakliga överträdelsen, nämligen prisöverenskommelsen (se, bland annat, skälen 79, 81, 90 och 92 i beslutet). För det andra framgår det tydligt av beslutet (se särskilt skälen 77, 78, 87, 104, 116, 118, 126 och 128), att Cheil i fråga om volymavtalen inte förnekade att en fördelning av volymerna mellan tillverkarna var nödvändig för att upprätthålla en hög prisnivå utan krävde tvärtom en större tilldelning för egen del. Detta innebär att företaget godtog principen om en begränsning av varje tillverkares försäljningsvolym. Företaget stod fast vid denna ståndpunkt till den 10 mars 1994 då det godtog den erbjudna försäljningsvolymen. Det följer av rättspraxis (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 december 1991 i det ovannämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 232, vilken fastställdes efter överklagande genom domstolens dom av den 8 juli 1999 i det ovannämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen) att dessa faktorer styrker att Cheil deltog i kvotsystemet även under tiden mellan december 1993 och mars 1994.

141 Kommissionen har vidare tydligt angivit i beslutet (skäl 224) att det var den 10 mars 1994 som Cheil anslöt sig till överenskommelsen om utbyte av information om försäljningsvolymer som de andra kartellmedlemmarna hade träffat den 8 december 1993 och som skulle börja gälla i början av år 1994.

142 Med beaktande av de datum som angivits ovan kan det inte anses att Cheil, vilket företaget har gjort gällande, anslöt sig "senare" till denna överenskommelse. Eftersom en mycket kort tid förlöpte från det att överenskommelsen träffades, eller från det att den började gälla, till det att Cheil anslöt sig till den, kan det inte på något vis anses att kommissionen har gjort en sådan uppenbart oriktig bedömning avseende ökningen på grund av överträdelsens varaktighet att en nedsättning av denna ökning är motiverad.

143 Eftersom Cheil har gjort gällande att företagets kortvariga medverkan i överenskommelsen om utbyte av information om försäljningsvolymer "inte har beaktats i beslutet genom vilket kommissionen fastställde påföljder för en enda samlad överträdelse med en varaktighet på tre år", skall det erinras om att kommissionen, med rätta, ansåg att de avtal som de berörda företagen slöt var en serie av konkurrensbegränsande avtal som ingicks som en del av en enda gemensam plan för att reglera priser och utbud på lysinmarknaden. Inte något av de argument som Cheil har framfört kan vederlägga kommissionens slutsats att företagens förfarande, däribland överenskommelsen om utbyte av information, utgör en enda fortlöpande överträdelse.

144 Även om det är ostridigt att sökanden faktiskt medverkade i överträdelsen, från den 27 augusti 1992 till den 27 juni 1995, skall det betonas att frågan huruvida denna medverkan varit aktiv eller passiv liksom frågan huruvida överenskommelserna verkligen genomfördes, kommer att bedömas nedan vid förstainstansrättens prövning av huruvida kommissionen underlät att beakta förmildrande omständigheter.

4. *Förmildrande omständigheter*

Parternas argument

Cheils passiva roll

145 Den underordnade roll som Cheil anser sig ha haft i kartellens verksamhet motiverar enligt företaget en nedsättning av böterna enligt punkt 3 första strecksatsen i riktlinjerna. Detta bekräftas av kommissionens beslutspraxis (kommissionens beslut 89/190/EEG av den 21 december 1988 om ett förfarande enligt artikel [81] i EEG-fördraget (IV/31.865 — PVC) (EGT L 74, 1989, s. 1)) och av rättspraxis (förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-334/94, Sarrió mot kommissionen, REG 1998, s. II-1439, punkt 411).

146 Det är utrett att den "asiatisk/europeiska" kartell som behandlas i skälen 50–68 i beslutet bildades innan Cheil inträdde på lysinmarknaden och innan företaget anslöt sig till kartellen den 27 augusti 1992. Enligt Cheil var dess roll även efter denna tidpunkt passiv. Företaget deltog till exempel inte i mötet den 27 maj 1993 vid vilket Ajinomoto och Kyowa ombad Sewon att övertala Cheil att gå med på att försäljningsvolymerna anpassades. Att Cheil på grund av sin ringa storlek spelade en underordnad roll framgår även av mötet i Vancouver den 24 juni 1993, vid vilket samtliga företag, utom Cheil, kom överens om att skapa en officiell lysinorganisation (skäl 110 i beslutet). Enligt Cheil har företaget aldrig beskrivits som en ledare eller aktiv medlem av de övriga företagen, trots att de har försökt lägga skulden på andra. Kommissionen har endast grundat sina iakttagelser på det faktum att Cheil hade deltagit i mötena utan hänsyn till att företaget utestängts från vissa av dem eller till den tillbakadragna roll som företaget haft. Förstainstansrätten har, enligt Cheil, redan tidigare i domen i det ovannämnda målet BPB de Eendracht mot kommissionen kritiserat detta tillvägagångssätt som i förevarande fall innebar att kommissionen inte tog hänsyn till att Cheil har haft en mindre betydelsefull roll och likställde företaget med en stor tillverkare som Kyowa.

147 Kommissionen har påpekat att den då den fastställde överträdelsens varaktighet tog hänsyn till Cheils sena inträde på marknaden. Denna omständighet är emellertid, av de orsaker som anges i skälen 361—364 i beslutet, inte tillräcklig för att anse att företaget spelade en passiv roll.

Frågan huruvida avtalen tillämpades i praktiken

148 Sökanden har gjort gällande att kommissionen, i enlighet med punkt 3 andra strecksatsen i riktlinjerna, borde ha medgivit en nedsättning av grundbeloppet på grund av att de överenskommelser som utgjorde överträdelserna i praktiken inte hade tillämpats.

149 Kommissionens tolkning att denna bestämmelse endast avser det fall då ett kartellsamarbete i dess helhet inte genomförs är enligt sökanden felaktig av två skäl. Det vore för det första orättvist att inte belöna ett företag som har underlåtit att genomföra ett kartellsamarbete och som därför inte har skadat konsumenternas intressen. De förmildrande omständigheter som omnämns i punkt 3 i riktlinjerna avser, för det andra, varje företags enskilda handlande.

150 Kommissionen har allmänt anfört att uttrycket "i praktiken inte har tillämpat de otillåtna överenskommelserna" i riktlinjerna avser när en kartell i dess helhet underlåtit att tillämpa överenskommelser eller förblivit passiva under en viss period, och inte när en enskild deltagare i en kartell gjort detta, särskilt inte när ett företag, liksom Cheil, har deltagit aktivt i överläggningarna och inte på något sätt har tagit avstånd från kartellen. Denna tolkning har enligt kommissionen bekräftats av rättspraxis och särskilt av förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-308/94, Cascades mot kommissionen (REG 1998, s. II-925, punkt 230), i vilken förstainstansrätten slog fast att det faktum att ett företag inte har agerat på marknaden på det sätt som det kommit överens om med sina

konkurrenter inte nödvändigtvis utgör en förmildrande omständighet, eftersom företaget helt enkelt kan försöka utnyttja överenskommelsen för egen vinning.

— Prisöverenskommelserna

151 Enligt Cheil framgår det av beslutet att de priser som kartellmedlemmarna vid de olika mötena efter hand enades om aldrig överensstämde med de priser som företaget enligt tabellen i skäl 47 i beslutet tillämpade.

152 Det framgår dessutom tydligt av det diagram som Cheil har inlämnat som svar på meddelandet om anmärkningar (bilaga 12 till ansökan) att företagets priser var i genomsnitt 25 procent lägre än de riktpriser som kartellmedlemmarna kom överens om på sina möten.

153 Kommissionen har följaktligen gjort en uppenbart oriktig bedömning och har åsidosatt riktlinjerna genom att inte medge en nedsättning av Cheils böter på grund av att företaget i praktiken inte har tillämpat prisöverenskommelserna.

154 Kommissionen har genmält att de prisuppgifter som sökanden har tillhandahållit inte vederlägger de iakttagelser som gjorts i beslutet, särskilt i skälen 376 och 377. Kommissionen noterade i dessa skäl att genomförandet av en överenskommelse angående riktpriser inte nödvändigtvis kräver att dessa priser faktiskt tillämpas på marknaden, utan att företagen anstränger sig för att nå dem.

155 Det är vidare ostridigt att Cheil var närvarande vid de flesta möten då fastställelsen av priser diskuterades. Det åligger därför Cheil att visa att företagets prispolitik, oavsett detta obestridda faktum, var ett resultat av en fri och oinskränkt konkurrens. De uppgifter som återfinns i skäl 47 i beslutet visar dessutom att de priser som Cheil tillämpade inte var marknadens lägsta och att de följde samma utveckling som kartellmedlemmarnas priser.

— Överenskommelserna om kvantiteter

156 Cheil har anfört att det för det första framgår av beslutet att företaget inte tillämpade överenskommelsen om fördelning av försäljningsvolymer (skäl 214), utan i stället förespråkade en produktionsökning (skälen 108 och 116), vilket även framgår av den omständigheten att Cheil vid mötet i Honolulu den 10 mars 1994 inte fick delta i förmiddagens diskussioner angående kvoter.

157 Kommissionen har heller inte uttryckligen underkänt de bevis som Cheil framlade för att styrka att företaget hade utfört genomförbarhetsundersökningar och beställt materiel för att kunna fördubbla sin produktion (bilaga 13 till ansökan). Kommissionen har nämligen endast antagit att varje företag som hade deltagit i mötena hade genomfört överenskommelserna (skäl 380 i beslutet). Cheil anser emellertid att kommissionen har bortsett från de uppgifter som bevisade att de överenskomna priserna skiljde sig avsevärt från de priser som företaget tillämpade och att kommissionen därigenom har behandlat Cheil på samma sätt som de andra företagen, vilka inte hade kunnat framlägga några sådana bevis.

158 Följaktligen har kommissionen inte endast gjort en uppenbart oriktig bedömning och överträtt riktlinjernas bestämmelser utan har även åsidosatt likabehandlingsprincipen.

159 Argumentet att överenskommelsen avsåg minimivolymer är ologiskt, och även om så vore fallet hade varken Cheil eller Sewon begärt tilldelning av större kvoter.

160 Kommissionen har genmält att Cheil frivilligt deltog i en överenskommelse om tilldelning av kvoter och att den oenighet som rådde med de övriga kartellmedlemmarna enbart berodde på att företaget ville få en högre kvot.

161 Att Cheil hade kunnat sälja större volymer än vad de andra företagen försökte ålägga Cheil utgjorde inte en förmildrande omständighet, eftersom de fastställda kvoterna endast utgjorde minimivolymer (skäl 378 i beslutet). Detta konstaterande är inte oförenligt med det faktum att tillverkarna ålagt sig en begränsning av försäljningen, eftersom kartellmedlemmarna inte hade kunnat enas om fasta kvoter utan endast de lägsta marknadsandelar som de skulle behålla. Det är i detta hänseende betydelsefullt att Cheil tilldelats 7 procent av världsmarknaden men att företagets andel i verkligheten var 8 procent (skäl 267 i beslutet).

162 Planerna att öka produktionskapaciteten saknar enligt kommissionen betydelse, eftersom de inte motsvarar några försäljningsvolymer.

— Överenskommelsen om utbyte av information om försäljningsvolymerna

163 Cheil har gjort gällande att företaget systematiskt gav felaktig information till de andra kartellmedlemmarna. Det måste, enligt Cheil, finnas en gräns för när den givna informationen är så felaktig att det inte längre kan anses att överenskommelsen om informationsutbyte faktiskt tillämpas. Påverkan på marknaden av företagets förfarande i samband med överträdelsen blir nämligen i detta fall mindre.

164 Kommissionen har uppmanat förstainstansrätten att underkänna argumentet att ett beteende som består i att aktivt delta i en kartell och samtidigt försöka vilseleda de andra kartellmedlemmarna är lovvärt och motiverar en sänkning av bötesbeloppet. Cheil har för övrigt under det administrativa förfarandet påstått att företaget hade anslutit sig till kartellen för att få information om lysinmarknaden. Kommissionen vederlade detta påstående i skäl 364 i beslutet.

Förstainstansrättens bedömning

Cheils passiva roll

165 Det följer av rättspraxis att i fall flera företag har deltagit i en överträdelse, skall det för vart och ett av företagen prövas hur allvarlig den enskilda överträdelsen var (domstolens dom av den 16 december 1975 i de förenade målen 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 och 114/73, Suiker Unie m.fl. mot kommissionen, REG 1975, s. 1663, punkt 623, och av den 8 juli 1999 i mål C-49/92 P, kommissionen mot Anic Partecipazioni, REG 1999, s. I-4125, punkt 150), för att fastställa om det föreligger några försvårande eller förmildrande omständigheter.

166 I punkterna 2 och 3 i riktlinjerna föreskrivs att grundbeloppet kan anpassas med hänsyn till vissa försvårande och förmildrande omständigheter.

167 Om det visas att företaget har haft en "uteslutande passiv eller efterföljande roll" anses detta enligt punkt 3 första strecksatsen i riktlinjerna särskilt som en förmildrande omständighet. Denna passiva roll innebär att det berörda företaget har hållit en "låg profil", det vill säga att det inte aktivt har deltagit i utarbetandet av det eller de konkurrensbegränsande avtalet eller avtalen.

168 Det följer av rättspraxis att bland de omständigheter som indikerar att ett företag haft en passiv roll i en kartell hör den omständigheten att företaget har deltagit i mötena betydligt mer sporadiskt än de andra ordinarie kartellmedlemmarna (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet BPB de Eendracht mot kommissionen, punkt 343), liksom att företaget har inträtt sent på den marknad som är föremål för överträdelsen, oavsett hur länge företagit varit delaktig i denna (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Stichting Sigarettenindustrie mot kommissionen, punkt 100), eller vidare att företrädare för andra företag som har deltagit i överträdelsen har gjort uttryckliga uttalanden av detta slag (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-317/94, Weig mot kommissionen, REG 1998, s. II-1235, punkt 264).

169 Cheil har i huvudsak gjort gällande att företaget inträdde sent på marknaden, att det inte deltog i vissa möten angående försäljningskvoter eller inrättandet av en branschorganisation, att det var ett litet företag och att de andra tillverkarna inte har angett att Cheil var en aktiv medlem.

170 Förstainstansrätten underkänner inledningsvis argumentet att de andra kartellmedlemmarna inte har uppgivit att Cheil var en aktiv medlem. Även om uttryckliga uttalanden angående den roll som ett företag har haft i kartellen kan beaktas, förutsatt att de görs av företrädare för andra företag (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Weig mot kommissionen, punkt 264), har däremot inte avsaknaden av sådana uttalanden något som helst bevisvärde.

171 Inte heller är kommissionens argument att den tog hänsyn till Cheils sena inträde på marknaden då den fastställde överträdelsens varaktighet relevant. Frågan hur varaktigheten av ett företags överträdelse skall fastställas är nämligen åtskild från frågan huruvida företaget har spelat en aktiv eller passiv roll.

172 Cheil liksom ADM inledde sin verksamhet på lysinmarknaden under år 1991. Ajinomoto, Sewon och Kyowa hade redan flera månader tidigare, i juli 1990, bildat den asiatisk/europeiska kartellen (skälen 50–68 i beslutet). Till skillnad från ADM deltog Cheil inte heller i mötet i Mexico City den 23 juni 1992. Detta möte var avgörande för kartellen, eftersom syftet var att inrätta en ny mekanism för kontroll av priser och volymer med hänsyn till nya tillverkares inträde på marknaden (skälen 72–75 i beslutet).

173 Det är klarlagt att de asiatiska tillverkarna den 27 augusti 1992 vid ett möte i Cheils lokaler i Söul kom överens om de prisökningar som ADM föreslagit (skäl 79 i beslutet). Det har inte förnekats att Cheil denna dag anslöt sig till kartellen. Det har inte heller förnekats att företaget fortlöpande deltog i de möten som rörde de hemliga prisöverenskommelserna. Dessutom framgår det av beslutet att Cheil, trots att företaget inträdde sent på marknaden, mycket tidigt begärde en högre försäljningskvot än den som erbjudits (skälen 77 och 78 i beslutet). Cheil vidhöll denna begäran fram till den 10 mars 1994 då företaget godtog den erbjudna kvoten.

174 Även om Cheils förhållningssätt inte direkt motsvarar definitionen av ett passivt företag, skall följderna av företagets sena inträde på marknaden och av dess attityd gentemot de övriga tillverkarna i fråga om försäljningsvolymerna bedömas mot bakgrund av de andra faktorer som företaget har åberopat, nämligen hur ofta företaget deltog i mötena och dess ringa storlek.

175 Under det första skedet av Cheils deltagande i kartellen (mellan den 27 augusti 1992 och den 10 mars 1994), är det helt säkert att företaget mer sällan än de andra kartellmedlemmarna deltog i tillverkarnas möten rörande försäljningsvolymer.

176 Det framgår av beslutet att Cheil under denna period, bortsett från mötena mellan kartellens två ledare i vilka företaget givetvis inte deltog samt de möten rörande priser i vilket företaget däremot deltog (skälen 79, 81, 90 och 94 i beslutet), inte deltog i ett flertal möten mellan tillverkarna som rörde frågan om försäljningskvoter, nämligen mötena den 29 oktober och den 2 november 1992 (skälen 86 och 87), den 27 maj 1993 (skäl 102), och i synnerhet mötet den 8 december 1993 (skälen 119 och 122), samt mötet som hölls på förmiddagen den 10 mars 1994 (skälen 126 och 127). Däremot deltog företaget till fullo i mötena den 18 juni 1993 (skäl 104 i beslutet), den 24 juni 1993 (skäl 108 i beslutet), och den 5 oktober 1993 (skäl 116 i beslutet).

177 Cheils förhållningssätt under ett av dessa möten visar i sig att företaget fram till den 10 mars 1994 hade en passiv roll i fråga om överenskommelserna om försäljningsvolymer. Det framgår nämligen av beslutet (skäl 110) att alla deltagare i mötet den 24 juni 1993 utom Cheil gick med på att skapa en officiell lysinorganisation under ledning av Ajinomoto och ADM. Detta beslut ledde till att en arbetsgrupp sammansatt av tillverkare skapades inom ramen för en befintlig branschorganisation (Fefana). Arbetsgruppens möten visade sig ha avgörande betydelse för tillverkarnas möjlighet att utbyta information och att kontrollera att de tilldelade kvoterna respekterades (se, särskilt, skälen 122, 125, 133, 139, 150, 158 och 165 i beslutet).

178 Det framgår således att Cheil till fullo deltog i endast tre av de åtta möten som hölls rörande försäljningsvolymer under perioden den 27 augusti 1992 till den 10 mars 1994 och särskilt att företaget inte var närvarande vid mötet den 8 december 1993 eller vid mötet som hölls på förmiddagen den 10 mars 1994. De två sistnämnda mötena var de viktigaste när det gäller försäljningsvolymerna. Det var nämligen vid dessa möten som de övriga tillverkarna kom överens om en slutgiltig och anpassad fördelning av försäljningsvolymerna för år 1994. Ajinomoto fick även i uppdrag att centralt registrera de försäljningssiffror som de andra kartellmedlemmarna meddelade.

179 Förutom att Cheil sålunda inte deltog i de två strategiska mötena rörande försäljningsvolymerna, skall det även påpekas att företaget under eftermiddagen den 10 mars 1994 slutligen godtog en försäljningskvot som de andra tillverkarna

fastställt till 17 000 ton, vilket var betydligt mindre än den kvot på 22 000 ton som Cheil hade begärt (skäl 116 i beslutet).

180 Slutligen är Cheils ringa storlek en viktig faktor vid bedömningen av den verkliga betydelsen av företagets sena inträde på lysinmarknaden och dess agerande gentemot de övriga tillverkarna. Även om Cheil från början inte accepterade den kvot som företaget erbjöds var nämligen den kvot som kartellens ledare erbjöd Cheil genomgående mindre än den som erbjöds Kyowa och Sewon som är ungefär lika stora som Cheil. Vad gäller särskilt Sewon, vars totala omsättning visserligen är avsevärt lägre än Cheils men som hade en högre total omsättning inom lysinsektorn, är det utmärkande att detta företag erbjöds kvoter på mellan 32 900 ton (skäl 104 i beslutet) och 37 000 ton (skäl 121 i beslutet), vilket skall jämföras med de 17 000 ton som slutligen beviljades Cheil (skäl 128 i beslutet). De andelar av världsmarknaden som under år 1994 tilldelades varje tillverkare enligt överenskommelserna (skäl 267 i beslutet), visar dessutom att Cheil (med 7 procent av andelarna), hade en betydligt lägre marknadsandel än den som tilldelats Sewon (14 procent) och Kyowa (19 procent), trots att dessa företag ansågs vara av jämförbar storlek. Det är följaktligen uppenbart att Cheil har "missgynnats" i förhållande till de övriga tillverkarna i kartellen i fråga om försäljningskvoterna. Detta kan anses som en direkt följd av att företaget deltog mer sporadiskt i mötena och av dess sena inträde på marknaden. Att Cheil begärde en större kvot än den som erbjöds är under dessa omständigheter av endast begränsad betydelse och innebär inte nödvändigtvis att företaget spelade en aktiv roll.

181 Det skall följaktligen anses att Cheil hade en passiv roll i överenskommelserna angående försäljningsvolymerna mellan den 27 augusti 1992 och den 10 mars 1994, det vill säga under halva den tid som företaget var medlem av kartellen. Det skall emellertid betonas att Cheil, vilket företaget för övrigt inte har bestridit, efter den 10 mars 1994 var närvarande och deltog aktivt i kartellens olika möten.

182 I fråga om hur stor minskning som förstainstansrätten inom ramen för sin fulla prövningsrätt skall bevilja Cheil, skall det påpekas att kommissionen minskade ökningen av Sewons böter med hänsyn till överträdelsens varaktighet med 20 procent, vilket motsvarar en minskning av grundbeloppet med 5,71 procent. Kommissionen ansåg nämligen att Sewons roll i fråga om överenskommelserna om försäljningskvoter hade varit passiv först från år 1995, det vill säga under sex månader av de fem år som företaget deltog i kartellen.

183 Med hänsyn både till denna omständighet och till kravet på likabehandling av kartellmedlemmarna liksom till Cheils aktiva deltagande i prisöverenskommelserna är det motiverat att sänka böternas grundbelopp med 10 procent, eftersom Cheil under en längre period spelade en passiv roll.

Underlåtenhet att i praktiken tillämpa överenskommelserna

184 Såsom det har angivits ovan i punkt 165 framgår det av rättspraxis att i fall flera företag har deltagit i en överträdelse, skall det för vart och ett av företagen prövas hur allvarlig den enskilda överträdelsen är för att fastställa huruvida det föreligger några försvårande eller förmildrande omständigheter.

185 Detta är den logiska följden av principen att straff och påföljder skall vara individuella, så att ett företag endast drabbas av påföljder som är hänförliga till detta. Den principen gäller i varje administrativt förfarande som kan leda till påföljder enligt gemenskapsrättens konkurrensbestämmelser (se, såvitt avser böter, förstainstansrättens dom av den 13 december 2001 i de förenade målen T-45/98 och T-47/98, Krupp Thyssen Stainless och Acciai specili Terni mot kommissionen, REG 2001, s. II-3757, punkt 63).

186 I punkterna 2 och 3 i riktlinjerna anges de förutsättningar som kan medföra förändringar av böternas grundbelopp till följd av vissa förmildrande eller försvårande omständigheter som är hänförliga till ett visst företag.

187 I punkt 3 i riktlinjerna ges under rubriken förmildrande omständigheter en icke uttömmande förteckning över omständigheter som kan leda till en minskning av böternas grundbelopp. Därvid anges företagets passiva roll, att överenskommelserna i praktiken inte har tillämpats, att företaget har upphört med överträdelsen vid kommissionens första ingripanden, att det från företagets sida har förekommit rimliga tvivel om att förfarandet varit otillåtet, att överträdelsen har begåtts av oaktsamhet, och att företaget har samarbetat effektivt i förfarandet utanför tillämpningsområdet för meddelandet om samarbete. Dessa omständigheter avser således samtliga det enskilda företagets uppträdande.

188 Kommissionens tolkning enligt vilken punkt 3 andra strecksatsen i riktlinjerna, som rör den omständigheten att överenskommelserna "i praktiken inte har tillämpats", endast avser de fall när en kartell i dess helhet inte genomförs, och inte det enskilda företagets uppförande är således uppenbart felaktig.

189 Kommissionens uppfattning bygger nämligen på att den blandat samman bedömningen av överträdelsens konkreta påverkan på marknaden i syfte att avgöra överträdelsens allvar (punkt 1 A första stycket i riktlinjerna), där verkningarna av hela överträdelsen, och inte bara av det enskilda företagets handlande, skall prövas, med bedömningen av de enskilda företagens upp-

trädande i syfte att avgöra huruvida det föreligger förmildrande eller försvårande omständigheter (punkterna 2 och 3 i riktlinjerna), där allvaret i det enskilda företagets deltagande i överträdelsen skall prövas, i enlighet med principen att straff och påföljder skall vara individuella.

190 Kommissionen har i sin svarsinlaga hänvisat till domen i det ovannämnda målet Cascades mot kommissionen, i vilken förstainstansrätten slagit fast att den omständigheten att ett företag, vars deltagande i en prissamverkan tillsammans med sina konkurrenter har fastställts, inte har agerat på marknaden på det sätt som det kommit överens om med sina konkurrenter, inte nödvändigtvis utgör en förmildrande omständighet vid fastställandet av bötesbeloppets storlek (punkt 230).

191 Förstainstansrätten erinrar om att den i den ovannämnda domen utövat sin kontroll av ett kommissionsbeslut som inte innefattade någon tillämpning av riktlinjerna, eftersom det fattades innan dessa utfärdades. I riktlinjerna anges uttryckligen att det som förmildrande omständighet skall beaktas när ett avtal som utgör en överträdelse inte tillämpas i praktiken. Såsom förstainstansrätten påpekat i punkt 77 ovan följer det av fast rättspraxis att kommissionen inte kan avvika från regler som den själv har ålagt sig. Särskilt när kommissionen utfärdar riktlinjer för att i enlighet med fördragets bestämmelser ange de kriterier som den har för avsikt att tillämpa inom ramen för sitt utrymme för skönsmässig bedömning följer en begränsning av detta utrymme, eftersom kommissionen då är skyldig att följa dessa riktlinjer (domarna i de ovannämnda målen AIUFFASS och AKT mot kommissionen, punkt 57, och Vlaams Gewest mot kommissionen, punkt 89).

192 Det skall således prövas huruvida det var korrekt av kommissionen att slå fast att Cheil inte kunde åberopa att företaget inte tillämpat överenskommelserna i praktiken som förmildrande omständighet i den mening som avses i punkt 3 andra strecksatsen i riktlinjerna. Det skall därvid undersökas huruvida de omständigheter som Cheil åberopat är av den arten att företaget skall anses ha

undvikit att tillämpa överenskommelserna under den period de deltagit i kartellen (se, för ett motsvarande synsätt, dom av den 15 mars 2000 i de förenade målen T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 och T-104/95, Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen, REG 2000, s. II-491, punkterna 4872–4874).

193 Vad avser för det första påståendet att prisöverenskommelserna inte tillämpats i praktiken påpekade kommissionen i beslutet (skäl 376) att de ifrågavarande överenskommelserna avsåg prismål (eller riktpriser), så att det vid genomförandet av överenskommelserna inte nödvändigtvis krävdes att dessa priser slutligen faktiskt tillämpades, men att parterna eftersträvade att uppnå dessa prismål. Kommissionen har vidare anfört att ”[a]v kommissionens uppgifter framgår det tydligt att parterna i detta fall, efter att de flesta avtal slutits, fastlade sina priser i enlighet med deras avtal”.

194 Som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten har kommissionen klargjort att de ovannämnda uppgifterna avser de priser som anges i punkt 47 i beslutet och som återges i ett diagram över utvecklingen av riktpriserna och av de priser som varje företag tillämpade (bilaga 1 till dupliken).

195 Det framgår av detta dokument att även om Cheils priser som regel var lägre än riktpriserna, gällde detta även de övriga tillverkarnas priser, med undantag för ADM, från mars 1992 till dess att överträdelsen upphörde i juni 1995.

196 Det framgår vidare att även om Cheils priser var jämförbara med Sewons (ibland något högre, ibland något lägre), och som regel lägre än de övriga tillverkarnas priser kan det inte anses att skillnaderna var betydelsefulla och att de vittnade om ett verkligt oberoende och konkurrensmässigt handlande på marknaden.

197 Förstainstansrätten konstaterar slutligen att Cheils priser under hela den tid som överträdelsen varat utvecklats på samma sätt som de prismål som deltagarna i kartellen överenskommit, vilket talar för att dessa överenskommelser påverkat konkurrensen (se, för ett motsvarande synsätt, domen i det ovannämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 340). Detta samband, som förelegat under så lång tid, visar att Cheil saknat vilja att underlåta att tillämpa prisöverenskommelserna i praktiken.

198 Under juni 1993 fastställde de fem lysintillverkarna lysinpriset till 3,20 tyska mark (DEM) per kilo (skälen 104 och 198 i beslutet), men planerade samtidigt en ny stegvis höjning av priserna. Lysinpriset steg verkligen kraftigt därefter och fastställdes slutligen till 5,30 DEM per kilo enligt en överenskommelse i oktober 1993 (skälen 114 och 199 i beslutet). Cheil deltog från augusti 1993 fullständigt i samtliga lysintillverkares prisökning och företagets priser steg från 3,04 DEM per kilo i juli 1993 till 3,77 DEM i augusti samma år, sedan till 3,95 DEM i september och slutligen till 4,23 DEM i oktober 1993. Under denna för kartellen viktiga period försökte Cheil inte på något vis att ta avstånd från de övriga tillverkarna genom att tillämpa en verkligt konkurrensinriktad prispolitik.

199 Det följer av det ovan sagda att Cheil inte har visat att företaget inte i praktiken har tillämpat prisöverenskommelserna. Att företaget har tillämpat prisöverenskommelserna i mindre utsträckning kan nämligen inte anses som en underlåtenhet att tillämpa dessa.

200 Vad avser för det andra den påstådda underlåtenheten att tillämpa överenskommelserna om försäljningsvolymer framhåller förstainstansrätten inledningsvis att det framgår av beslutet (skäl 378), att kommissionen angivit att kartellmedlemmarna uppfattade de volymer som tilldelades dem som "minimivolymer", och att så länge varje medlem kunde sälja åtminstone de volymer som det tilldelades, efterlevdes avtalet.

201 Såsom samtliga de ifrågavarande företagen framhållit är detta påstående i vart fall oförenligt med påståendet att deltagarna i kartellen syftat till att höja priserna, vilket med nödvändighet förutsatte att lysinproduktionen skulle begränsas, och att försäljningskvoterna således var maximikvoter. Detta bekräftas bland annat i skäl 221 och följande skäl i beslutet, angående bedömningen av kvotöverenskommelserna utifrån artikel 81.1 EG, i vilka det hänvisas till begränsningar av försäljningen. Kommissionens påstående i denna del är således irrelevant.

202 Förstainstansrätten underkänner vidare Cheils argument att företaget under åren 1992 och 1993 hade förespråkat en produktionsökning, vilket hade lett till att företaget uteslöts från mötena. Det framgår nämligen av beslutet att Cheil inte alls hade förespråkat en allmän produktionsökning utan endast försökte få till stånd en ökning av den kvot som kartellen hade tilldelat företaget. Detta kan inte anses som en underlåtenhet att i praktiken tillämpa de överenskommelser som utgör överträdelserna.

203 Argumentet att kommissionen inte beaktade interna handlingar som styrkte att Cheil hade försökt öka sin produktionskapacitet saknar helt relevans, eftersom dessa handlingar inte styrker en produktionsökning och ännu mindre en ökning av försäljningsvolymerna. Det saknas i detta hänseende helt grund för Cheils påstående att likabehandlingsprincipen har åsidosatts.

204 Det får även anses visat att överenskommelserna om försäljningsvolymer tillämpats i praktiken. I tabellen i skäl 167 i beslutet återfinns en jämförelse mellan de andelar av världsmarknaden som varje deltagare i kartellen givits enligt överenskommelserna och de som de faktiskt haft i slutet av år 1994. Såsom kommissionen konstaterat var nämligen de andelar av världsmarknaden som varje tillverkare hade, med undantag för Sewon, i stort sett desamma som de som respektive företag tilldelats.

205 Vad avser slutligen kvotöverenskommelserna under år 1995, framgår det klart av redogörelsen i skälen 153–166 i beslutet för kartellens möten under år 1995 att Cheil tillämpat de kvoter som gällt under föregående år.

206 Vad avser överenskommelsen om informationsutbyte, är det ostridigt att Cheil under mötet på eftermiddagen den 10 mars 1994 gick med på att i enlighet med överenskommelsen mellan tillverkarna den 8 december 1993 rapportera sina siffror avseende lysinförsäljningen.

207 Förstainstansrätten konstaterar, beträffande tillämpningen av denna överenskommelse, att det framgår av beslutet (skälen 134, 141, 145, 150, 155, 160, 164 och 165) att Cheil verkligen har lämnat uppgifter om försäljningen. Till skillnad från Sewon, som från början av år 1995 upphört att informera övriga tillverkare om dess försäljningsvolymer, vilket också stört kartellens funktion, har Cheil regelbundet lämnat sina uppgifter, och i utbyte erhållit information om övriga deltagares försäljning. Detta har varit ägnat att påverka Cheils uppträdande på marknaden. Cheil har således genomfört den ifrågavarande överenskommelsen, oavsett huruvida de uppgifter som företaget lämnat varit korrekta.

208 Det följer av det ovan sagda att kommissionen med rätta fann att det inte förelåg några förmildrande omständigheter för Cheil på grund av att företaget i praktiken inte tillämpat överenskommelserna.

5. Beslutets motivering

Parternas argument

209 Cheil har inledningsvis anfört att kommissionen är skyldig att ge en fullständig och tydlig motivering av sina beslut att ålägga böter, så att företagen i detalj får kännedom om hur böterna har beräknats utan att vara tvungna att väcka talan mot kommissionens beslut (förstainstansrättens domar av den 6 april 1995 i mål T-147/87, Société métallurgique de Normandie mot kommissionen, REG 1995, s. II-1057, i mål T-148/89, Tréfilunion mot kommissionen, REG 1995, s. II-1063, och i mål T-151/89, Société des treillis et panneaux soudés mot kommissionen, REG 1995, s. II-1191).

210 Cheil anser att ifrågavarande beslut är bristfälligt motiverat i flera avseenden.

211 För det första får inte Cheil genom beslutet i detalj kännedom om varför böternas utgångsbelopp, som fastställts utifrån överträdelsens allvar, beräknats till 15 miljoner euro, det vill säga samma belopp som för Sewon och Kyowa, trots att Cheil är ett litet företag med begränsat inflytande på marknaden. I beslutet

(skäl 304) anges nämligen endast detta belopp utan vidare förklaring och hänsyn tas inte till det faktum att den del av Cheils omsättning som är hänförlig till lysinförsäljningen inom EES uppgår till ungefär hälften av dess närmaste konkurrents omsättning.

212 För det andra får inte Cheil genom beslutet någon förklaring till varför kommissionen inte beaktade de olika förmildrande omständigheter som företaget hade åberopat till sitt försvar.

213 I fråga om underlåtenheten att i praktiken tillämpa överenskommelserna tog kommissionen, i skälen 376–378 i beslutet, inte ställning till Cheils argument att företagets priser genomgående varit lägre än de överenskomna priserna eller till argumentet att överenskommelsen om kvoter inte hade genomförts. Vad gäller vidare Cheils passiva och perifera roll underlät kommissionen, i skälen 363 och 364, att besvara argumenten att företaget var uteslutet, eller frånvarande, från kartellens möten, eller intog en tillbakadragen position då det var närvarande vid dessa möten.

214 Kommissionen har bestridit att beslutet är bristfälligt motiverat med hänsyn särskilt till de förtydliganden som görs i riktlinjerna.

Förstainstansrättens bedömning

215 Förstainstansrätten är behörig i två avseenden när det gäller talan som väcks mot kommissionens beslut att ålägga företag böter för överträdelse av konkurrensreglerna. För det första är förstainstansrätten behörig att pröva beslutens lagenlighet

enligt artikel 230 EG. Vid denna prövning skall förstainstansrätten särskilt kontrollera att motiveringsskyldigheten enligt artikel 253 EG, vars åsidosättande innebär att beslutet kan ogiltigförklaras, har iakttagits. För det andra är förstainstansrätten behörig att inom ramen för sin fulla prövningsrätt enligt artikel 229 EG och artikel 17 i förordning nr 17 pröva huruvida bötesbeloppet är lämpligt. Det kan vid den sistnämnda prövningen finnas skäl att begära in och beakta sådana kompletterande upplysningar som inte i sig måste finnas med i beslutet för att motiveringsskyldigheten skall anses vara uppfylld (se bland annat domstolens dom av den 16 november 2000 i mål C-248/98 P, KNP BT mot kommissionen, REG 2000, s. I-9641, punkterna 38–40).

216 Vad beträffar kontrollen av att motiveringsskyldigheten har iakttagits följer det av fast rättspraxis att den motivering som erfordras enligt artikel 253 EG skall vara anpassad till rättsaktens beskaffenhet. Av motiveringen skall klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att domstolen ges möjlighet att utöva sin prövningsrätt. Det krävs vidare inte att alla relevanta faktiska och rättsliga omständigheter anges i motiveringen, eftersom bedömningen av om motiveringen av en rättsakt uppfyller kraven i artikel 253 EG inte skall ske endast utifrån rättsaktens lydelse utan även utifrån sammanhanget och reglerna på det ifrågavarande området (se domstolens dom av den 2 april 1998 i mål C-367/95 P, kommissionen mot Sytraval och Brink's France, REG 1998, s. I-1719, punkt 63 och där angiven rättspraxis).

217 Vad gäller omfattningen av motiveringsskyldigheten i fråga om beräkningen av böter för åsidosättande av gemenskapens konkurrensregler, föreskrivs det i artikel 15.2 andra stycket i förordning nr 17 att "när bötesbeloppet fastställs skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått". Det anges i detta hänseende i riktlinjerna samt i meddelandet om samarbete i kartellärenden vilka faktorer kommissionen beaktar vid bedömningen av överträdelsens allvar och varaktighet (se analogt avseende statligt stöd domarna i de ovannämnda målen AIUFFASS och AKT mot kommissionen, punkt 57, och Vlaams Gewest mot kommissionen, punkt 79).

218 Det väsentliga formkrav som motiveringsskyldigheten utgör är uppfyllt om kommissionen i sitt beslut har redovisat de uppgifter som vid beräkningen av bötesbeloppet i enlighet med riktlinjerna och, i förekommande fall meddelandet om samarbete, legat till grund för dess bedömning av överträdelsens allvar och varaktighet.

219 Kommissionen har uppfyllt detta krav i förevarande fall.

220 Kommissionen redogjorde nämligen i skälen 250—445 i beslutet för alla de faktorer som den i enlighet med samtliga ovannämnda bestämmelser hade beaktat vid beräkningen av böterna för vart och ett av de berörda företagen. Vad gäller särskilt den olika behandlingen av företagen vid fastställandet av utgångsbeloppet klargörs det i skälen 303—305 i beslutet vilka faktorer som kommissionen grundade sig på vid indelningen av företagen i två storleksgrupper. Även i fråga om bedömningen av allvaret av respektive företags överträdelse anges det i skälen 357—396 i beslutet vilka faktorer kommissionen beaktat som förmildrande omständigheter och, i synnerhet, skälet till att kommissionen ansåg att Cheil inte hade spelat en passiv roll i överträdelsen och att företaget i praktiken hade tillämpat överenskommelserna.

221 Att kommissionens bedömning inte nödvändigtvis är riktig i alla dessa frågor omfattas av förstainstansrättens prövning av beslutets materiella laglighet, vilken har utförts ovan. Beslutet är däremot vad gäller dess motivering felfritt, eftersom Cheil har kunnat få kännedom om de faktorer som kommissionen beaktade i de olika frågor som företaget har berört och förstainstansrätten har givits möjlighet att utöva sin prövningsrätt.

222 Beslutet är följaktligen tillräckligt motiverat.

Beräkningsmetoden och det slutliga bötesbeloppet

223 Kommissionen fann i beslutet att det förelåg en enda förmildrande omständighet för Cheils del, nämligen att företaget hade upphört med överträdelsen vid myndigheternas första ingripanden (skäl 384), vilket motiverade att grundbeloppet sänktes med 10 procent.

224 Det skall påpekas att kommissionen i beslutet inte genomförde minskningen på grund av förmildrande omständigheter på samma sätt för alla berörda företag. Kommissionen ansåg nämligen att det förelåg två förmildrande omständigheter i fråga om Sewon, dels på grund av företagets passiva roll avseende försäljningskvoterna under år 1995 vilket ledde till att ökningen av Sewons böter med hänsyn till varaktigheten minskades med 20 procent (skäl 365 i beslutet), dels med hänsyn till att företaget upphörde med överträdelsen vid myndigheternas första ingripanden (skäl 384 i beslutet), vilket medförde en minskning med 10 procent av det belopp som var resultatet av den första minskningen. Till skillnad från i Cheils fall tillämpade inte kommissionen i dessa båda fall minskningen på grund av förmildrande omständigheter på böternas grundbelopp, som fastställts utifrån överträdelsens varaktighet.

225 Genom en skriftlig fråga som delgavs kommissionen den 7 februari 2002 anmodade förstainstansrätten denna att bland annat förtydliga och motivera den metod som använts för att beräkna bötesbeloppen.

226 Kommissionen uppgav i sitt svar av den 27 februari 2002 att den korrekta metoden för att beräkna ökningar och minskningar till följd av försvårande och förmildrande omständigheter består i att en procentsats tillämpas på grundbeloppet. Kommissionen medgav även att den inte alltid hade följt denna beräkningsmetod i beslutet, särskilt i fråga om Ajinomoto och ADM.

227 Cheil uppgav vid förhandlingen att den inte hade något att invända mot den metod för att beräkna bötesbeloppet som kommissionen redogjort för i sin skrivelse av den 27 februari 2002.

228 Enligt riktlinjerna skall kommissionen, efter att ha fastställt grundbeloppet utifrån överträdelsens allvar och varaktighet, öka eller minska detta belopp för att ta hänsyn till försvårande eller förmildrande omständigheter.

229 De procentsatser som fastställts för att beakta försvårande eller förmildrande omständigheter skall enligt riktlinjernas lydelse tillämpas på böternas grundbelopp, vilket fastställts utifrån överträdelsens allvar och varaktighet, och inte på ett belopp som motsvarar en ökning som tidigare utförts på grund av överträdelsens varaktighet eller på ett belopp som följer av en första ökning eller minskning till följd av en försvårande eller förmildrande omständighet. Såsom kommissionen har framhållit i sitt svar på förstainstansrättens skriftliga fråga, följer denna metod för att fastställa bötesbeloppet av riktlinjernas lydelse och garanterar att de olika företagen i en och samma kartell behandlas på samma sätt.

230 Förstainstansrätten slår således, inom ramen för sin fulla prövningsrätt, fast att förutom den minskning med 10 procent som beviljats på grund av att Cheil upphörde med överträdelsen vid myndigheternas första ingripanden, skall grundbeloppet minskas med ytterligare 10 procent på grund av företagets passiva roll i samband med överenskommelserna angående försäljningsvolymer under perioden från den 27 augusti 1992 till den 10 mars 1994 (se ovan punkt 183). Detta innebär att böternas grundbelopp på 18 miljoner euro (se ovan punkt 139), skall minskas med sammanlagt 20 procent till följd av förmildrande omständigheter, vilket leder till ett bötesbelopp på 14,4 miljoner euro innan bestämmelserna i meddelandet om samarbete tillämpas.

231 I detta hänseende skall det erinras om att kommissionen i enlighet med punkt D i meddelandet om samarbete beviljade Cheil en nedsättning med 30 procent av det bötesbelopp som företaget skulle ha ålagts om det inte hade samarbetat. Detta innebär en minskning med 4 320 000 euro. Det slutliga bötesbelopp som åläggs Cheil skall således fastställas till 10 080 000 euro.

Rättegångskostnader

232 Enligt artikel 87.3 i rättegångsreglerna för förstainstansrätten kan denna, om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter, besluta att kostnaderna skall delas eller att vardera parten skall bära sin kostnad. I förevarande fall anser rätten att det finns skäl att låta sökanden bära sin rättegångskostnad och ersätta två tredjedelar av kommissionens rättegångskostnad.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen)

följande dom:

1) **Det bötesbelopp som Cheil Jedang Corp. skall betala fastställs till 10 080 000 euro.**

2) **Talan ogillas i övrigt.**

3) **Cheil Jedang Corp. förpliktas att bära sin rättegångskostnad och två tredjedelar av kommissionens rättegångskostnad. Kommissionen skall bära en tredjedel av sin rättegångskostnad.**

Vilaras Tiili Mengozzi

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 9 juli 2003.

H. Jung M. Vilaras

Justitiesekreterare Ordförande

Innehållsförteckning

Bakgrund till tvisten ..... II - 2482

Förfarandet och parternas yrkanden ..... II - 2489

Bedömning ..... II - 2490

1. Riktlinjernas tillämplighet ..... II - 2491

Parternas argument ..... II - 2491

Åsidosättande av skyddet för berättigade förväntningar ..... II - 2491

Överträdelse av förbudet mot retroaktiv bestraffning ..... II - 2492

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 2493

Åsidosättande av skyddet för berättigade förväntningar ..... II - 2493

Överträdelse av förbudet mot retroaktiv bestraffning ..... II - 2496

2. Överträdelsens allvar ..... II - 2503

Parternas argument ..... II - 2503

Åsidosättande av proportionalitetsprincipen ..... II - 2503

Åsidosättande av likabehandlingsprincipen ..... II - 2504

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 2506

Åsidosättande av proportionalitetsprincipen ..... II - 2506

Åsidosättande av likabehandlingsprincipen ..... II - 2514

3. Överträdelsens varaktighet ..... II - 2518

Parternas argument ..... II - 2518

Huruvida ökningen är orimlig ..... II - 2518

Huruvida Cheil utestängts från kartellens möten under fyra månader och huruvida företaget inte deltagit i överenskommelserna om kvantiteter och utbytet av information under 18 månader ..... II - 2520

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 2521

4. Förmildrande omständigheter ..... II - 2526
Parternas argument ..... II - 2526
Cheils passiva roll ..... II - 2526
Frågan huruvida avtalen tillämpades i praktiken ..... II - 2527
— Prisöverenskommelserna ..... II - 2528
— Överenskommelserna om kvantiteter ..... II - 2529
— Överenskommelsen om utbyte av information om försäljningsvolymerna ..... II - 2530
Förstainstansrättens bedömning ..... II - 2531
Cheils passiva roll ..... II - 2531
Underlåtenhet att i praktiken tillämpa överenskommelserna ..... II - 2536
5. Beslutets motivering ..... II - 2543
Parternas argument ..... II - 2543
Förstainstansrättens bedömning ..... II - 2544
Beräkningsmetoden och det slutliga bötesbeloppet ..... II - 2547
Rättegångskostnader ..... II - 2549